

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
„Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка”

Факультет педагогіки і психології

Кафедра спеціальної освіти

Допущено до захисту
Протокол № 4 від 12 грудня 2025 року

СОПИЛЮК Альона Василівна

**ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ
В СУЧАСНИХ ОСВІТНИХ УМОВАХ**

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 016 Спеціальна освіта
освітня програма: 016.02 Корекційна психопедагогіка

Особистий підпис – СОПИЛЮК А.В

Науковий керівник – доктор пед. наук, доцент ВОРОНА Л.І.

Виконуюча обов'язки

завідувачки кафедри – доктор пед. наук, доцент ВОРОНА Л.І.

Лубни – 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	5
1.1. Поняття інклюзивної освіти у контексті сучасного освітнього простору.....	5
1.2. Логопедичний супровід при організації логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.....	16
1.3. Висновки за розділом.....	29
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	30
2.1. Особливості організації роботи логопеда з дітьми з особливими освітніми потребами у період воєнного стану.	30
2.2. Перспективне планування логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в сучасних умовах (воєнний період).....	36
2.3. Рекомендації щодо організації логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в освітніх умовах.....	47
1.3. Висновки за розділом.....	54
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Введення воєнного стану в Україні впливає на всі сфери життя людини. Особливих змін зазнає освітня галузь, зокрема дошкільна та спеціальна.

Теперішній час вніс свої корективи в освітнє життя і залишився незмінним той факт, що всі ми повинні працювати заради наших дітей. Робота кожного зараз надзвичайно важлива. Тенденція до зростання кількості дітей, які мають різні психічні та фізичні порушення й особливі освітні потреби (далі – ООП), змушує науковців шукати сучасні підходи до розв'язання нагальних проблем щодо інтеграції таких дітей у суспільство. Завдання держави в цьому напрямі полягає у виробленні такої державної освітньої політики, яка б сприяла підвищенню доступності якісної освіти та створенню відповідного освітнього середовища, у якому були б забезпечені успішна соціалізація всіх дітей, зокрема з ООП та їхня повна самореалізація як особистостей.

Численні теоретичні та практичні дослідження з вивчення проблем упровадження інклюзії в навчальний процес у закладах освіти вказують на зростання інтересу науково-педагогічних працівників до цієї проблематики. Зокрема, особливу зацікавленість для вчених становить теоретичний аналіз понять «інклюзія» й «інклюзивна освіта», який може допомогти у виявленні шляхів удосконалення освітньої діяльності відповідно до потреб дітей з ООП.

Теоретичні аспекти сутності понять «інклюзія» та «інклюзивна освіта», а також проблеми організації інклюзивної освіти, перспективи її впровадження висвітлені в наукових працях багатьох закордонних і вітчизняних науковців, зокрема, це такі науковці, як: Г. Банч, В. Бондар, Л. Будяк, Т. Бут, Ф. Вуд, Д. Вудрон, Р. Даніелс, В. Засенко, І. Малишевська, А. Колупаєва, Г. Лефлі, Д. Лупарт, С. Миронова, М. Малофєєв, Н. Назарова, Ю. Найда, С. Петтерс, Т. Пікож, Т. Сак, В. Синьов, Н. Софій, А. Сунцова, О. Таранченко, П. Хакслі, А. Хатфілд, М. Чайковський, З. Шевців та низка

інших. Науковці з різних позицій підходять до з'ясування змісту понять «інклюзія», «інтеграція», «інклюзивна освіта», «інклюзивне навчання», проводять компаративний аналіз цих понять, виокремлюють їхні спільні риси та відмінності. Дослідники також комплексно аналізують умови, які необхідно створити для впровадження інклюзії на практиці, а також окреслюють перспективи подальшого розвитку інклюзивної освіти в Україні.

В умовах воєнного стану діти дошкільного віку, серед яких є діти з ООП, належать до найбільш незахищеної категорії населення, яка потребує постійної логопедичної допомоги. Перебуваючи в небезпеці, в тривалому стані стресу, дитина позбавляється нормальних умов для розвитку і навчання, що безперечно впливає на розвиток мовлення. Через відчуття тривоги, напруги, страху, невпевненості ускладнюється процес повноцінної соціалізації дитини.

У довоєний період діти дошкільного віку з ООП отримували спеціальні освітні послуги у спеціально організованих інклюзивних групах дошкільних закладів освіти. Незважаючи на складну ситуацію в нашій країні, логопеди, які працюють з дітьми різновікової інклюзивної групи продовжують працювати та розвивати потенційні можливості таких дітей, робити все для того, щоб діти отримували систематичні та якісні реабілітаційні послуги. Проте у фахівців виникають труднощі пов'язані з організацією корекційно-розвиткової роботи у воєний період.

Згідно вище зазначеного нами окреслена тема дослідження «Організація системи логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку з особливими освітніми потребами в сучасних освітніх умовах».

Об'єкт дослідження – логопедична робота з дітьми з особливими освітніми потребами.

Предмет дослідження – організація логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та визначити особливості організації та змісту логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

1. Теоретико-емпіричний аналіз літератури з означеної проблеми.
2. Визначення поняття інклюзивної освіти в контексті сучасного часу.
3. Вивчити особливості надання логопедичної допомоги дітям з ООП в Україні.
4. Визначити особливості організації логопедичної роботи у різновіковій інклюзивній групі в період війни.
5. Надати рекомендації щодо організації логопедичної роботи з дітьми різновікової інклюзивної групи в сучасних освітніх умовах.

Теоретичне значення дослідження – визначено особливості організації логопедичної роботи з дітьми різновікової інклюзивної групи, досліджено особливості роботи у воєнний період, представлено план роботи у різновіковій інклюзивній групі у період війни та основні засоби.

Практичне значення дослідження – результати дослідження та розроблені рекомендації в даній роботі можуть використовувати логопеди щодо організації своєї роботи з дітьми різновікової інклюзивної групи в сучасних освітніх умовах, особливо в воєнний період.

Теоретико-методологічною основою дослідження стали:

- філософські та психолого-педагогічні ідеї гуманістичного виховання, згідно з якими в кожній дитині з ООП важливо визнавати людську гідність; соціальні та психолого-педагогічні концепції, що визначають сутність, зміст і організаційні моделі психолого-педагогічного корекційно-логопедичного супроводу дітей з ООП;
- концепції особистісно-орієнтованої спрямованості реабілітаційного та виховного процесів (Т.Власова, Л.Виготський, А.Запорожець, В.Кащенко,

А.Лурія, Д.Ельконін, І.Мамайчук, О.Стребелева, Л.Шипіцина, М. Bornstein, J.R. Kirby та ін.);

- наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних учених щодо корекційно-логопедичного супроводу та реабілітації різних категорій дітей з ООП: для дітей з порушеннями слуху (Л.Вавіна, К.Глушенко, В.Засенко., С.Софійчук., В.Кобильченко., А.Колупаєва, Г.Мерсіянова, І.Сухіна, О.Таранченко, В.Тарасун), з порушеннями зору (Н.Андрійчук, В.Кобильченко, С.Покутьєва та ін.), з порушеннями опорно-рухового апарату (О.Глоба, В.Данильчук, М.Єфименко, В.Кисличенко, А.Малікова, А.Рудьська, О.Чеботарьова та ін.), з відставанням у розвитку (Т.Алтухова, А.Бистров, Ю.Бистрова, О.Боряк, Н.Макарчук, С.Миронова, М.Омельченко та ін.);

- дослідження особистісно-орієнтованого та цілісного психолого-педагогічного процесів в навчанні й вихованні дітей з ООП (Ю.Бабанський, В.Беспалько, В.Ільїн, А.Мудрик та ін.).

Методи дослідження – аналіз, синтез та узагальнення літератури по темі дослідження. Методологія дослідження базується на діалектичному методі наукового пізнання і загальнонаукових методах гносеології: теоретичного узагальнення, системного аналізу і синтезу; порівняльного аналізу. У процесі дослідження використано системний підхід та метод структурного аналізу, основні аспекти зображено графічно, в табличному вигляді визначено головні результати дослідження.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел (має 55 найменувань). Робота містить додаток, рисунки, таблиці. Загальний обсяг роботи – 85 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ЕМПІРИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ У ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1.1. Поняття інклюзивної освіти у контексті сучасного освітнього простору

Інклюзивна освіта є одним із провідних напрямів розвитку сучасної системи освіти, що відповідає демократичним принципам, ідеям гуманізму та правам людини. Вона спрямована на забезпечення рівного доступу до якісної освіти для всіх дітей незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, стану здоров'я, соціального походження чи рівня розвитку. Основна мета інклюзивної освіти полягає у створенні таких умов, за яких кожна дитина може максимально розкрити свій потенціал, відчувати себе повноцінним учасником освітнього процесу та суспільного життя.

Поняття «інклюзивна освіта» походить від англійського слова *inclusion*, що означає «включення». У педагогічному контексті це передбачає включення дітей з особливими освітніми потребами у загальний освітній простір, тобто навчання їх у звичайних школах і дитячих садках разом із однолітками без порушень розвитку. Таке навчання ґрунтується на принципі недискримінації, повазі до людського різноманіття та визнанні унікальності кожної дитини.

Інклюзія — це не лише фізичне перебування дитини у закладі освіти, а насамперед активна участь у всіх аспектах шкільного життя: навчальній, ігровій, комунікативній, соціальній діяльності. Головним завданням інклюзивної освіти є адаптація освітнього середовища під потреби дитини, а не навпаки. Це означає, що педагоги, адміністрація та фахівці супроводу мають створити комфортні умови для розвитку дитини з урахуванням її індивідуальних особливостей.

Сучасний освітній простір в Україні активно трансформується відповідно до світових стандартів. Впровадження інклюзивної освіти закріплено в основних нормативно-правових документах: Законі України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», а також у Концепції розвитку інклюзивного навчання. Ці документи визначають головні засади організації інклюзивного навчання: доступність освітніх послуг, індивідуалізацію навчання, партнерство між педагогами, батьками та спеціалістами, а також толерантне ставлення до дітей з особливими освітніми потребами.

Важливим аспектом інклюзивного підходу є командна взаємодія фахівців — вихователів, асистентів учителя, логопедів, дефектологів, психологів, соціальних педагогів. Така міждисциплінарна співпраця дозволяє ефективно підтримувати дитину, формувати індивідуальну траєкторію її розвитку та забезпечувати комплексний супровід. Не менш значущу роль відіграє і соціальне середовище, адже толерантність і підтримка з боку однолітків сприяють формуванню у дітей навичок емпатії, поваги, взаємодопомоги.

Інклюзивна освіта має потужний виховний потенціал. Вона виховує у дітей та дорослих розуміння різноманітності як норми життя, сприяє розвитку громадянського суспільства, побудованого на взаємоповазі та рівності. Саме через інклюзивні підходи освіта набуває по-справжньому гуманістичного характеру.

Водночас впровадження інклюзивної освіти потребує постійної роботи над підвищенням кваліфікації педагогів, удосконалення матеріально-технічної бази закладів освіти, розроблення адаптованих програм і навчальних матеріалів. Сучасний педагог має бути готовим працювати з дітьми, які мають різні потреби, володіти методиками диференційованого навчання, знати принципи психолого-педагогічного супроводу.

Згідно даних сучасних наукових досліджень, кількість дітей із ООП невпинно зростає. Революційним кроком системного реформування в освіті

таких дітей, стало впровадження з 01 січня 2022 року рівнів підтримки відповідно до індивідуальних потреб та можливостей здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Рівні підтримки в освітньому процесі охоплюють критерії визначення; умови забезпечення підтримки; умови визначення фінансування; механізм отримання підтримки в освітньому процесі; визначення індивідуальної освітньої траєкторії та механізм її реалізації; забезпечення допоміжними засобами для навчання; інформацію про облаштування освітнього середовища; для закладів загальної середньої освіти – особливості проведення поточного, семестрового й річного оцінювання та державної підсумкової атестації на кожному рівні підтримки [25].

Інклюзія — це процес реального включення дітей з особливостями психофізичного розвитку в активне суспільне життя, і однаковою мірою необхідна для всіх членів суспільства [23].

Інклюзивна освіта – це система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права навчатися за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами (далі – ООП), зокрема дитини з особливостями психофізичного розвитку, в умовах загальноосвітнього закладу [22].

На шляху впровадження інклюзивних цінностей заклад освіти може стикатися з багатьма бар'єрами: інституційними, архітектурними, фізичними, інформаційними, але найголовніше – це ставлення до людей, зокрема можливо дітей з особливими освітніми потребами. Якісна інклюзивна освіта починається з руйнування стереотипів щодо освіти саме дітей, які потребують підтримки в освітньому процесі, професійного підходу та командної відповідальності.

Сучасна система освіти орієнтована на гуманістичний підхід до дитини як особистості, що розвивається, яка потребує розуміння її інтересів і прав, а також поваги. На перший план висувається ідея створення оптимальних умов

для розвитку особистості дитини з особливими освітніми потребами (далі – ООП), формування її активності.

Дитина з особливими потребами — це визначений спосіб життя дитини за обставин, що склалися, який може бути дуже цікавий їй і оточуючим людям, якщо порушення розглядати в рамках соціальної концепції. Тоді головний сенс процесу інклюзії можна позначити так: «Всім тут раді!» [21].

Міністерство освіти і науки пропонує проект Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на 2023-2030 роки [19].

Забезпечення реалізації права дітей з інвалідністю на освіту вважається одним із найважливіших завдань державної політики України не лише в освітній сфері, а й у сфері демографічного та соціально-економічного розвитку. Українські та зарубіжні вчені активно досліджують різні аспекти організації та функціонування інклюзивного освітнього середовища (далі ІОС), особливості інклюзивної освіти, обґрунтовують концептуальні засади навчання дітей з ООП, науковці аналізують створення різноманітних концептуальних та структурних моделей ІОС.

Відповідно до своєї філософії кожний ДЗО має бути інклюзивним, що передбачає готовність прийняти кожну дитину з ООП у будь-який час, прагнення створити максимально сприятливе освітнє середовище, яке слугуватиме розвитку її потенціалу [24].

За даними Міністерства освіти і науки України, збільшуються видатки на державну підтримку дітей з ООП, так, у 2017 році відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік» державою виділено 209458,3 тис. гривень для осіб з особливими освітніми потребами [25]. Це свідчить про увагу нашої країни та реальні кроки Міністерства освіти і науки України до людей з ООП. Відповідно результатів аналізу затверджених листів, наказів, позицій законодавчої влади щодо організації виховання, опіки, піклування, супроводу дітей з ООП протягом 2009-2021 років [34] можна зазначити існування відповідної законодавчої бази для навчання цієї категорії дітей.

Про європейську орієнтованість соціальної освітньої політики України свідчить також скорочення мережі інтернатних закладів, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Мережа інтернатів для цієї категорії дітей суттєво скоротилася, наприклад, кількість дитячих будинків зменшилася на 67%, а інтернатів для дітей – на 86%[30]. Ця тенденція продовжується і зараз.

Таким чином, в Україні, як і в світі загалом, спостерігаємо постійну оптимізацію інституційної освіти, яка зумовлена насамперед запровадженням інклюзивної освіти та збільшенням кількості дітей з ООП. Державна освітня політика, курс України на євроінтеграцію, а також нормативно-правові зміни слугують формуванню нової філософії українського суспільства щодо дітей з ООП. Проте в окремих регіонах України спостерігаються різні темпи розвитку інклюзивної освіти. Наприклад, в Івано-Франківську, Харкові, Миколаєві показники охоплення інклюзивним навчанням дітей відрізняються від середніх по країні, вони досить низькі [34].

Незважаючи на те, що Україна зробила значний крок вперед у становленні, розвитку та функціонуванні інклюзивної освіти, незважаючи на численні зміни законодавства та нормативно-правових актів щодо підтримки інклюзивної освіти дітей з інвалідністю, реальне поширення інклюзивної освіти в країні є дещо низький [25]. Важливо зазначити, що інклюзивну освіту в Україні, як і в усьому цивілізованому світі, справедливо називають гуманною альтернативою інтернатній системі освіти, коли діти з ООП навчаються у спеціальних навчальних закладах, змушені жити в інтернатах через їх територіальні диверсифікації. Незважаючи на те, що тут створено належне інклюзивне освітнє середовище, діти з ООП позбавлені тих умов, шляхів і засобів для спільного навчання, навчання та розвитку з урахуванням їхніх потреб і можливостей, які може запропонувати навчальний заклад, що усуває бар'єри в системі навчання та системі підтримки дітей з ООП, надає можливості для соціалізації, розвитку природних здібностей, інтересів та слугує подальшій інтеграції в суспільство, відкриває можливості для вступу

до професійно-технічних та вищих навчальних закладів, дозволяє налагоджувати дружні стосунки з однолітками за її межами, моделювати ефективні способи взаємодії з колективом тощо, що є найважливішим для таких людей [15].

Отже, приділяється увага з боку зарубіжних та вітчизняних науковців (Т. Бута, Д. Деплер, В. Засенка, Д. Лупарт, Т. Лормана та ін.) до проблем інклюзивної освіти, які охоплюють різноманітні питання, пов'язані з особливостями розвитку дитини, спеціальної корекційної освіти, організації та функціонування інклюзивної освіти, підготовки до роботи з дітьми з ООП тощо.

Значення інклюзивної освіти визнавали науковці, представники різних галузей педагогічних знань та освіти, а деякі з них, такі як О. Андреева, В. Бех, В. Сухомлинський, М. Ярмаченко та інші актуалізували проблему інклюзії, заклали основи відкритого навчання та виховання в соціальному середовищі в українській педагогічній науці.

Психологічні, правові, соціальні, педагогічні аспекти проблеми також глибоко досліджуються зарубіжними вченими (Ф. Армстронг, М. Девіс, Дж. Беллоу, К. Дженкс, Х. Кербо, С. Корлет, М. Крозьє, Ф. Кросбі, Д.Купер, Т. Ньюмен, Г. Сільвер, П. Сільвер, В. Шмідт, К. Тейлор, А. Годкінсон та ін.), приділяють увагу особливостей навчання студентів з інклюзією, підготовці майбутніх учителів до роботи з дітьми з обмеженими можливостями тощо. Згідно накових пошуків українські дослідники В.Бондар, О.Берегова, Г.Давиденко, Л.Даніленко, М.Коган, А.Колупаєва, В.Синьов та ін. більше уваги приділяють питанням інклюзії, пов'язаним із освітою. Водночас, на нашу думку, недостатньо вивченими є теоретико-методологічні засади, педагогічні умови, практичні прийоми організації інклюзивного навчання дітей з різними порушеннями розвитку [4].

На підставі вищесказаного робимо висновки, що теорія і практика інклюзивного навчання дітей з ООП набуває все більшого поширення в українській педагогічній та психологічній науці. Організовуючи інклюзивне

навчання, освітяни активно використовують ці розробки. Система освіти поступово перебудовується відповідно до світових тенденцій, однак суспільство не завжди готове до таких змін. Це спричиняє конфлікт інтересів між суб'єктами освітньої системи. Крім того, педагоги, які працюють з дітьми з ООП, є свідками протиріч, які виникають у самій навчальній системі, коли батьки часто орієнтовані на досягнення високих результатів у навчанні дитини, інтенсивність навчального процесу і часто не можуть розуміти перешкоди, зумовлені особливостями фізичного чи розумового розвитку їхньої дитини, які стоять на цьому шляху до успіху.

В теперішній воєнний період важко працювати та допомагати дітям з ООП. Зараз більшість навчальних закладів не працює або тільки онлайн. Спеціалістам треба іноді приходити до дітей з ООП та займатися. Але з часом деякі дошкільні навчальні заклади будуть відкриватися та можна планувати ефективну організацію логопедичної роботи з дітьми з ООП в сучасних умовах.

Таким чином, вимога держави, системи освіти, навчальних закладів і викладачів стикається з небажанням суспільства сприймати її. Найскладнішою, однак, є проблема сприйняття дітьми дитини з ООП. Про це свідчать не лише результати вивчення джерел проблеми, а й власні спостереження за педагогічним процесом. У навчальних закладах ставлення до них толерантне, але іноді доводилося простежувати неприязне ставлення однолітків до дітей з ООП. Це велика проблема, адже за таких умов дитина з ООП відчувається некомфортно неприйнятною, що впливає на її психічний стан. Отже, ми погоджуємося з думкою низки українських та зарубіжних науковців, що сама ідея інклюзивної освіти полягає в забезпеченні не лише рівного доступу до освітніх послуг, а й рівного ставлення до дітей незалежно від їхніх особливостей та можливостей. Формуванню позитивного ставлення до дітей з ООП сприяє не лише їх успішна інтеграція в колектив однолітків, а й ділова взаємодія в рамках освітнього процесу, без якої неможливе повноцінне навчання на уроці. На нашу думку, провідну роль у цьому

процесі слід відводити комунікативній діяльності, оскільки розглядаємо комунікативну взаємодію як інструмент формування толерантного ставлення до дітей з ООП.

Відповідно напрацюванням зарубіжних науковців стосовно проблеми формування комунікативних навичок дітей з ООП за результатами аналізу англomовних джерел, доступних в Інтернеті, вчені порушують різні аспекти проблеми інклюзивної та інтегрованої освіти дітей з ООП. Перш за все, дослідники відзначають, що можливість навчання має велике значення для людей з ООП, оскільки дозволяє їм не тільки розкрити свій потенціал, а й реалізуватися в житті, інтегруватися в роботу та суспільство [26].

Під інклюзивним процесом в освіті науковці розуміють спеціально організований освітній процес, що забезпечує включення та прийняття дитини з обмеженими можливостями в середовищі звичайних однолітків. Це означає, що інклюзивна освіта базується на важливій передумові, що всі діти, незалежно від фізичних, психічних, інтелектуальних та інших особливостей, повинні бути включені в систему загальної освіти, навчатися і виховуватися разом зі своїми однолітками за місцем проживання у загальній освіті, яка враховує їхні особливі освітні потреби та забезпечує необхідну спеціальну підтримку, де до характеристики цих дітей ставляться з розумінням, позитивно та сприймають індивідуальні особливості не як проблему, а як можливість збагатити процес навчання.

Згідно з аналізом джерельної бази, наприклад, роботи окремих науковців із США (Xin Zhang, Richard S. Anderson, Jie Jung Lin, Joshua Morris), Великої Британії (Jeff Lindsay, Julie E. Dockrell, and Claire McKee) тощо погоджуємося, що світова педагогічна спільнота наголошує на важливості комунікативної взаємодії у навчанні дітей з ООП, виділяє комунікативно-діяльнісний підхід у навчальному процесі та інклюзивній групі, пропагує навчання на основі обговорення певних проблем, оскільки це створює можливості практикувати такі важливі навички, як аргументація, критичне мислення, співпраця тощо.

Ми погоджуємося з думкою авторитетних науковців. Адже взаємодія дітей з ООП і однолітків дозволяє вчитися комунікувати з іншими, вчитися висловлювати власну думку і відстоювати свої кордони. А на основі комунікації, діти з ООП розвивають свої навички мислення, краще розуміють пройдений матеріал і набувають навичок співпраці і спілкування.

Наші спостереження за дітьми з ООП підтверджуються результатами досліджень Маргарет Дж. Мак-Кон, Ізабель Л. Бек і Ронетт Г. К. Блейк у сфері комунікативної взаємодії дітей з різними вадами. Так, серед освітніх завдань цього процесу науковці виділяють такі: діти вчаться розуміти й оцінювати різні точки зору, розвивати вміння аналізувати широке коло питань, формулювати власну позицію з цих питань, пропонувати й захищати аргументації власної позиції [17].

Національна стратегія розвитку інклюзивної освіти на 2020–2030 роки визначає особливі умови, які необхідно створити для успішного навчання (виховання) дітей та підлітків з інвалідністю. Зокрема, це спеціальні навчальні програми та методики навчання, підручники, навчальні посібники, дидактичні та наочні матеріали, технічні засоби навчання колективного та індивідуального користування (у тому числі спеціальні), засоби спілкування, сурдопереклад у здійсненні освітньої діяльності, а також педагогічні, психолого-педагогічні, медичні, соціальні та інші послуги, що забезпечують безбар'єрне середовище та проживання, без яких неможлива (чи принаймні ускладнена) розробка освітніх програм для людей з інвалідністю [25].

До війни питання інклюзії привертало увагу багатьох українських науковців. За день до початку повномасштабного вторгнення з'явився перший навчально-методичний посібник з асистивних технологій для спілкування «Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами». Внаслідок війни діти потребують більш уважного ставлення. Дуже важливо дотримуватися коректної термінології та не наголошувати на пережитому травматичному досвіді. Попри всі труднощі, які виникли у зв'язку з організацією

дистанційного навчання під час війни, є й певні успіхи. Діти з особливими освітніми потребами не втратили набутих умінь та навичок, соціалізації, знань. Їхній прогрес здобували разом нелегко команди фахівців, дітей та батьків. Сильні сторони кожної дитини допомагають добирати завдання, в яких діти зможуть проявляти себе успішними.

1.2. Логопедичний супровід при організації логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

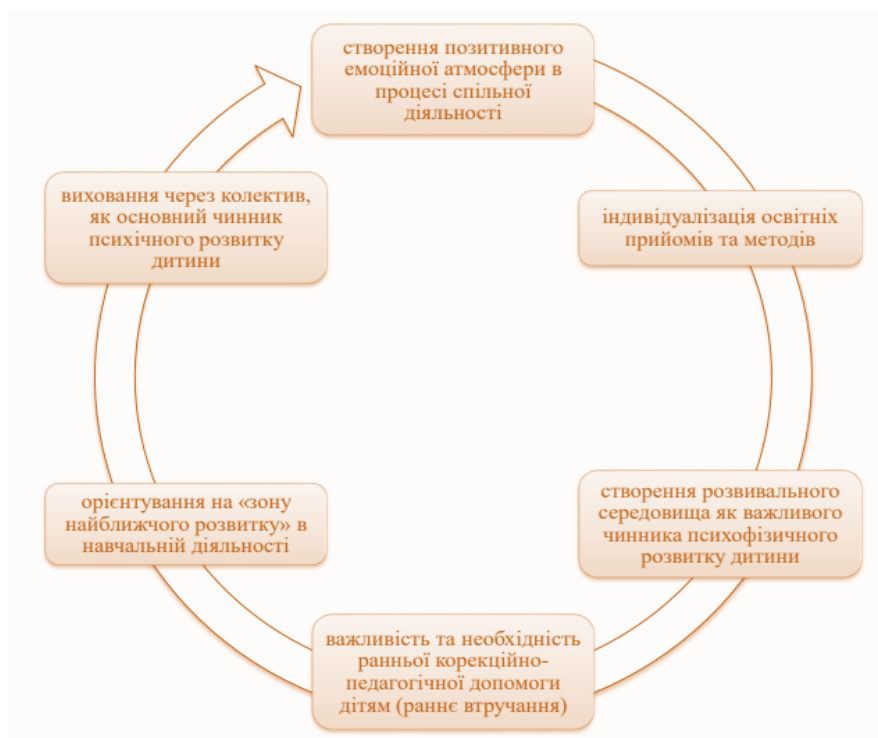
Сучасна система освіти України активно розвивається в напрямі інклюзивності, орієнтуючись на створення рівних умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами. Одним із ключових напрямів цього процесу є логопедичний супровід, який забезпечує розвиток мовленнєвої та комунікативної діяльності дитини. Мова — це основний засіб пізнання світу, спілкування та соціальної адаптації. Тому своєчасна і кваліфікована логопедична допомога має вирішальне значення для гармонійного розвитку кожної дитини.

Згідно з дослідженнями сучасних науковців, логопедична робота є не лише корекцією мовлення, а й системним процесом підтримки розвитку особистості, мислення, уваги, емоційної сфери та соціальної компетентності. Саме тому логопедичний супровід у закладах дошкільної та загальної освіти розглядається як важливий елемент інклюзивної практики, що забезпечує ефективну взаємодію педагогів, фахівців і батьків.

Під час здійснення логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами дослідники вказують на важливість врахування умов: врахування вікових можливостей та особливостей дітей; врахування психофізичних та мовленнєвих особливостей. Досягнення максимального результату під час роботи є організація педагогічного процесу згідно сучасним вимогам та потребам соціуму. Свого часу Л. Виготський, обґрунтовуючи можливість та доцільність навчання, переслідує як основну і найважливішу мету розвиток дитини. Запропонована вченим схема діагностичного вивчення дитини зберігає свою актуальність і сьогодні.

Важливим завданням сучасного закладу освіти є практична реалізація принципів корекційно-педагогічної допомоги дітям з ООП (рис. 1.1).

У сучасній спеціальній педагогіці набули популярності експерименти, 50-60-х років в Англії та США, щодо подолання відставання в розвитку у дітей та програма «випереджального навчання», яка передбачала спеціальну підготовку дітей старшого дошкільного віку, які виявились не підготовленими до шкільного навчання.

Рисунок 1.1. Принципи корекційно-педагогічної допомоги дітям з ООП

Різноманітність підходів в зарубіжних дослідженнях до визначення групи дітей, які відчувають стійкі труднощі в навчанні, все ж привело вчених до єдиної думки про те, що значна група дітей (26% від шкільної популяції), відставання яких може бути подолане в спеціально організованих умовах навчання, а для деяких і в загальноосвітній школі за умови кваліфікованої допомоги (Kirk S., Kirk W., Strother C, Das JP, Mishra RK, Kirbi JR, GlaserR., Bassok M.) [35].

Корекційно-логопедична робота з дітьми – це складний вид діяльності фахівців в закладах освіти. Запорука успіху – професійна взаємодії усіх

фахівців команди супроводу. Слід зауважити, що усі програми корекції передбачають психологічну та педагогічну допомогу дітям з ООП.

У сучасній науці на достатньому рівні розроблено проблеми діагностики та реабілітації дітей з ООП, доведена ефективність описаних методик роботи щодо виправлення мовленнєвих порушень, проаналізовано корекційно-розвиткова діяльність фахівців, яка показує високу результативність та ефективність [36]. Важливого значення набуває висновок щодо ефективної організації супроводу дітей з проблемами в розвитку в умовах інклюзивного освітнього середовища.

З огляду на проблеми здоров'я дітей з ООП та особливості їх розвитку, доцільно узагальнити, що кожна дитина потребує як психолого-педагогічного та і логопедичного супроводу, мета якого активізувати доступ до ресурсних систем особистості дитини задля її розвитку. Відтак логопеди, психологи та педагоги складають для кожної дитини з ООП індивідуальну програму розвитку з урахуванням її особливостей.

В Україні започатковано діяльність ІРЦ, в яких педагоги та батьки отримують необхідну підтримку щодо психолого-педагогічного супроводу дітей з ООП в інклюзивному навчанні. Через діяльність інклюзивно-ресурсних центрів вибудована система психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми проблемами, починаючи з народження. Логопедичний супровід є невід'ємною складовою загального психолого-педагогічного супроводу.

Певний час поняття «допомога», «супровід» використовувалися як синоніми. Останнім часом учені все більше звертають увагу на їх відмінність. Поняття «допомога» означає надання допомоги переважно конкретно, прямо й безпосередньо тільки в тісному контакті, у момент зустрічі з труднощами, з якими дитина чи батьки самотійно не можуть справитися, але їх подолання для них важливо. Поняття «супровід» є більш доречним та означає постійний рух з особою, яка потребує будь-якої допомоги. Поняття «супровід» у психолого-педагогічному аспекті частіше розглядається як метод, що

забезпечує створення умов для прийняття суб'єктом оптимальних рішень у різних ситуаціях життєвого вибору [23, с. 300]. У результаті наукових розвідок, нами з'ясовано, що поняття «супровід» і «допомога» не є тотожними про що говорили вище, хоча їх часто вважають такими.

У вітчизняній науці вперше поняття логопедичний супровід введено С.Коноплястою та В. Кисличенко, саме вони наповнили його змістом, який має місце у систематиці науково-педагогічних понять. Науковці розглядають логопедичний супровід як структурний компонент загального психологопедагогічного супроводу, де у співвідношенні підсистем логопедичний супровід залишається самостійним напрямом, що має свої методологічні засади, мету, специфічні завдання і шляхи вирішення.

Задля ефективного супроводу дітей з порушеннями розвитку особливого значення набуває ставлення сім'ї та сприймання дитини з ООП її рідними. Відтак науковці виокремлюють групи дітей з ООП враховуючи ставлення до порушень розвитку:

- приховують існування психофізичного порушення;
- які не приховують психофізичне порушення;
- які не знають про своє психофізичне порушення (батьки не інформують дітей про їх інвалідність).

У дітей першого типу формується негативне ставлення до себе та неприйняття свого захворювання, вони здебільшого стурбовані невідповідністю власного «Я» загальним стандартам. Саме наявність неприйняття оточуючими змушує їх долати психологічні бар'єри входження в соціум, формуючи важкі психологічні травми.

Відтак в процесі корекційно-педагогічного супроводу вчителю-логопеду під час взаємодії важливо:

- враховувати почуття страху дитини в спілкуванні з іншими дітьми та дорослими;
- створювати атмосферу безпечного самопізнання;
- готувати дитину до адекватного сприймання можливостей

некоректної поведінки з боку оточуючих;

- формувати незалежне ставлення до суджень оточуючих з приводу зовнішності, здібностей, здоров'я тощо;

- вчити контролювати негативні емоції в соціально прийнятних формах;

- допомогти пережити психологічну агресивність зі сторони оточуючих;

- активізувати внутрішні резерви, що дозволяють долати труднощі соціалізації;

- стимулювати прагнення дитини стати кращою;

- надавати конкретну допомогу в подоланні певних труднощів.

Діти другого типу, котрі не приховують свою інвалідності, мають характерні кілька варіантів поведінки:

1) маніпулювання оточуючими з метою отримання персональної вигоди. Педагогу у такому випадку важливо:

- створювати атмосферу безпечного самопізнання;

- виховувати самостійність та відповідальність за життя без надмірної опіки;

- вчити керувати власними діями: реалізувати поставлену мету, оцінювати та контролювати результати дій;

- фіксувати увагу дитини на позитивних результатах;

- створювати ситуації успіху;

- вчити елементів самообслуговування та самопомоги;

- стимулювати здатність до самопізнання;

- активізувати внутрішні резерви, що дозволяють долати труднощі соціалізації.

2) Діти означеної групи прагнуть самостійно долати всі труднощі, їх обурює ставлення як до хворих. небезпека такої поведінки полягає в тому, що діти здебільшого не спроможні адекватно оцінити власні можливості, відтак інколи наслідком стає погіршення здоров'я та психічного стану.

Педагогу важливо:

- створювати атмосферу безпечного самопізнання;
- формувати адекватне ставлення до власного стану здоров'я;
- вчити дитину звертатися за допомогою при необхідності, не відчуваючи сорому;
- активізувати внутрішні резерви, що дозволяють долати труднощі соціалізації.

Для дітей третього типу, які не знають про власну інвалідність, характерна поведінка з орієнтацією на поведінку дітей з нормотиповим розвитком. Вони не усвідомлюють стану свого здоров'я, можуть включатися в діяльність, не зіставивши її власними можливостями. Гостро реагують на поінформування про те, що вони люди з ООП.

Педагогу у роботі з такими дітьми необхідно:

- створювати атмосферу безпечного самопізнання;
- готувати дитину до сприймання інформації щодо стан свого здоров'я;
- розглянути разом з дитиною можливості розумного ризику;
- визначати перспективи розвитку з урахуванням особливостей захворювання;
- фіксувати увагу дитини на позитивних результатах;
- створювати ситуацію успіху;
- активізувати внутрішні резерви, які допомагають долати труднощі соціалізації.

Вищезначена класифікація допомагає фахівцям супроводу планувати конструктивні способи підтримки та допомоги, розгорнути внутрішні резерви дитини з урахуванням особливостей її ставлення до власних проблем.

Водночас усі діти з проблемами в розвитку потребують особливої уваги під час організації супроводу в умовах спілкування з однолітками.

Зацікавленість, підтримка з боку педагогів та психологів та інших

фахівців задля того, щоб дитина відбулася як особистість, стала максимально психологічно інтегрованою в суспільство – основна умова ефективного супроводу. Лише за умови саме такого спрямування діяльності дитина з ООП отримає досвід захисту власних можливостей, а відтак і майбутнього.

Логопедичний супровід – один із пріоритетних напрямів роботи з родинами, які виховують дітей з порушеннями мовлення.

Логопедичний супровід можна розглядати через призму взаємодію педагогів з учасниками корекційного процесу: дитина, батьки, інші фахівці. Успіх корекційно-логопедичного супроводу здебільшого залежить від взаємодії педагогів та батьків, від єдності й системності вимог та прийомів роботи з дітьми. Співпраця педагогів та батьків прослідковується на всіх етапах роботи з дитиною, починаючи з первинного обстеження, результати якого повідомляються, обговорюються та фіксуються. Також рідні систематично інформуються про особливості і зміст корекційно-розвиткової роботи з дітьми, й водночасно отримують інформацію про успіхи дітей [29].

Відтак реалізація корекційно-логопедичних завдань в умовах взаємодії учасників освітнього простору (дитина-логопед-фахівці-батьки) розширює загальноприйнятну схему супроводу дитини.

Систему логопедичного супроводу можна розглядати у двох узагальнених напрямках роботи:

- 1) Логопедичний: знання про періоди й особливості мовленнєвого розвитку дитини в онтогенезі, розвиток уміння активізувати мовленнєве спілкування дітей, формування знань про прояви мовленнєвих порушень у дітей різного віку, створення мотивації для участі в спільній з логопедом та іншими фахівцями логопедичній роботі з дітьми, формування вмінь виконувати завдання та використовувати прийоми логопедичної роботи. Спрямовується процес проведення систематичної допомоги, дотримання вимог й забезпечення наступності логопедичного впливу, проведення систематичної корекційно-розвиткової роботи.

- 2) Психологічний: передбачає знання про процес мовленнєвого

розвитку дитини в онтогенезі, знання про вікові особливості та можливості дітей з порушенням мовлення, створення мотивації для мовленнєвого спілкування дітей, створення умов для загального й мовленнєвого розвитку дітей, створення шляхів взаємодії дітей у колективі інших дітей та дорослих, батьків.

Можна виділити наступні форми та види логопедичної роботи з батьками:

Спільну роботу, яка передбачає кілька видів: батьківські збори, консультації, семінари, фронтальні відкриті заняття, тренінги, круглі столи, посібники, бібліотека ігор та вправ, відеотека, свята на мовленнєву тематику, дні відкритих дверей, конференції тощо.

Індивідуальні форми роботи: бесіди, практикуми, індивідуальні заняття, рекомендації, зошит для виконання завдань, анкетування, електронні ресурси.

У сучасних умовах інформатизації освіти ефективною формою супровідної роботи з батьками є використання хмарних технологій задля індивідуальної і спільної діяльності.

Задля реалізації завдань логопедичного супроводу батьків, які виховують дітей з порушеннями мовлення засобами хмарних технологій використовують блоги, онлайн-конференції (скайп- чи вайбер-зустрічі), спілкування в різноманітних месенджерах та соціальних мережах [51].

Блог – «мережевий журнал чи щоденник подій» – це веб-сайт, зміст якого полягає в записі, зображенні чи мультимедіа, що щоразу додаються. Для блогів характерними є короткі записи тимчасово значущих фрагментів діяльності. Логопедичний блог педагога може містити короткі повідомлення, фото, відео, посилання на літературу, розвивальні ігри для дітей тощо.

Означений вид взаємодії заслуговує на увагу та має низку переваг: індивідуалізація інформації, економія часу, наявність зворотнього зв'язку. Однак існують й недоліки: відображає лише певну кількість записів, і ведення блогу потребує наявності певних знань та вмінь веб-конструювання

[25].

Онлайн-конференції за допомогою сервісів Skype, Viber тощо допомагають проводити оновлені форми взаємодії у реальному часі без безпосередньої присутності учасників заходу. Важливим стає присутність гаджетів та підключення до мережі Internet, задля зв'язку та вирішення нагальних питань щодо навчання, виховання та корекції мовлення дитини.

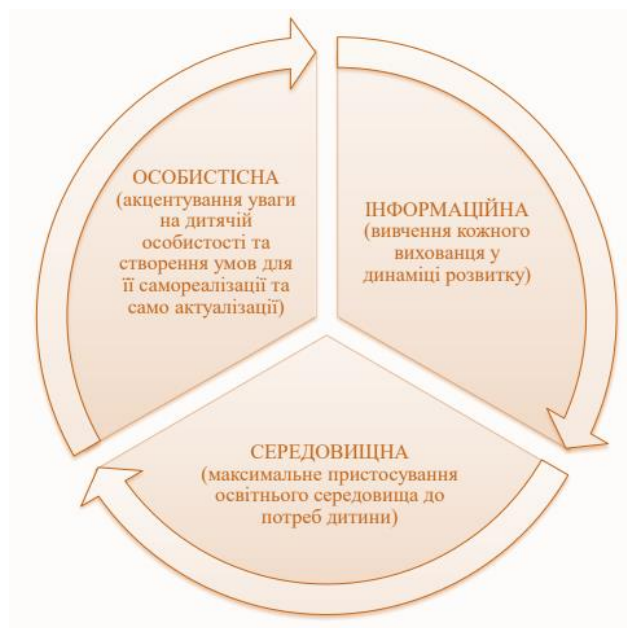
Використання месенджерів та соціальних мереж допомагає фахівцям супроводу виконувати низку завдань.

Означений вид діяльності стає зручним задля економії часу батьків, однак потребує надмірного використання часу фахівців для розсилання матеріалів [35]. Також порівняно новим кроком у взаємодії команди супроводу з сім'єю є використання медіахостингів та стрічок часу. Означені додатки дають змогу простежити динаміку мовленнєвого розвитку кожної дитини зокрема (є обмеження, відтак означена інформація персоналізована й призначена лише для конкретної родини). Стрічка часу це часова шкала, на яку можна нанести певні події в хронологічній послідовності (фрагменти занять, посилання на літературу та інші сайти для детального пояснення того, що відбувається на екрані). Відтак батьки також можуть приймати участь у створенні стрічки часу, додаючи відео виконання домашніх завдань логопедичного спрямування, фрагментів мовленнєвої активності дитини. За необхідності в стрічки часу можна додавати форуми для вирішення нагальних проблем та консультування батьків [20].

Вищезначена спільна діяльність батьків, вчителя-логопеда, психолога, педагогів сприяє отриманню результату корекційно-розвиткової роботи, приділяючи максимум уваги проблемам дитини у зручний час використовуючи Internet-ресурси.

Підсумовуючи вищезначене, можемо стверджувати те, що організація логопедичного супроводу в умовах інклюзивної освітнього середовища передбачає не лише взаємодію з дитиною задля вирішення її проблем, а навпаки, забезпечує актуалізацію її особистісного потенціалу та прояви

самостійності. Відтак зміст супроводу є особистісно-орієнтованим, який спроможний виконати певні функції (рис. 1.2) [36].

Рисунок 1.2. Функції логопедичного супроводу дитини з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Науковцями визначено особливі функції логопедичного супроводу, які важливо враховувати в логопедичній роботі.

Спираючись на теоретично-обґрунтовані узагальнення вчених щодо порушеної проблеми визначено провідні принципи (індивідуальний та диференційований підхід, цілісність, системність, безперервність, створення ситуації успіху та забезпечення позитивного емоційного самопочуття усіх учасників освітнього процесу, міждисциплінарна взаємодія команди фахівців тощо) та компоненти логопедичного супроводу інклюзивної освіти (діяльність вчителя-логопеда інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), асистента вчителя, та служби супроводу родин, які виховують дітей із ООП, які спрямовано на систематичну динаміку психолого-педагогічного статусу, психофізичного та мовленнєвого розвитку дитини у процесі навчання, створення соціально-психологічних та освітніх умов для розвитку особистості кожного).

На усіх етапах інклюзивного навчання супровід спрямовано на

забезпечення позитивного емоційного самопочуття вихованців, водночас сприяючи взаємодії усіх учасників освітнього процесу. Вченими встановлена пряма залежність між наявністю соціально-емоційного благополуччя дитини у колективі та її успішністю в усіх видах діяльності. Зокрема, технологія соціально-емоційного виховання передбачає:

1) роботу з педагогами, дітьми із нормативним рівнем розвитку та їхніми батьками в системі інклюзивної освіти, спрямовану на подолання у них негативного ставлення та формування прийняття та розуміння вихованців, які потребують корекції розвитку;

2) формування у дітей із ООП соціальної компетентності, комунікативних навичок, подолання соціальної ізоляції;

3) виховання соціальної зрілості у вихованців, які потребують корекції розвитку, та їхніх здорових однолітків [27].

Отож важливим завданням супроводу стає активна діяльність його суб'єктів, яку спрямовано на вирішення завдань пов'язаних з повноцінною участю дітей з ООП у житті колективу.

Цінним для дослідження є напрацювання новозеландського професора Девіда Мітчелла щодо визначення п'яти рівнів залучення батьків до інклюзивної освіти своїх дітей:

1) інформаційний (полягає у наданні інформації батькам про існуючі навчальні програми);

2) участь батьків у заходах спільної взаємодії дітей із різним рівнем психофізичного розвитку;

3) діалог та обмін думками;

4) участь у прийнятті спільних рішень (наприклад, обговорення ІНП);

5) прийняття відповідальності за власні дії (полягає у залученні батьків до організації спільного навчання дітей).

Важливим аспектом в означеному контексті є обґрунтування конкретних методик та технологій діяльності педагогів, які працюють в умовах інклюзії, як закономірного етапу розвитку національної системи

освіти. Адже інклюзія охоплює важливі соціальні аспекти діяльності закладу освіти, зокрема, створення морального, матеріального та педагогічного середовища, адаптованого до освітніх потреб кожної дитини, командна робота, співпраця з батьками тощо. Відтак означений процес породжує проблему підготовки фахівців, здатних працювати з різними категоріями дітей.

У контексті дослідження зауважимо, що чільне місце у створенні інклюзивного освітнього середовища належить фахівцям, які мають базову спеціальну освіту, та педагогам із базовим рівнем знань і спеціальним компонентом професійної кваліфікації. Відтак пріоритетним напрямком підготовки у закладах вищої освіти є знання методики роботи з дітьми, які потребують корекції розвитку. Змістом означеної освіти стають основи спеціальної педагогіки та психології з певними методичними аспектами, які забезпечили б можливість кваліфікованого навчання та виховання дітей із різним рівнем розвитку в умовах інклюзивної освіти [20].

Зауважимо, що педагогам, які працюватимуть в умовах інклюзивного навчання дітей з ООП, має бути притаманна моральна готовність до спільного навчання дітей з різним рівнем розвитку. Досвід інших країн переконливо доводить, що ефективними шляхами такої підготовки є теоретичні та практичні семінари, тренінги тощо.

З метою організації логопедичного супроводу в умовах інклюзивного освітнього середовища майбутні фахівці мають послуговуватись вміннями (рис. 1.3).

Рисунок 1.3. Вміння фахівців задля організації логопедичного супроводу в умовах інклюзивного освітнього середовища

Організація інклюзивної практики – це процес творчий. В інклюзивному підході до освіти закладено можливості змінювати освітню ситуацію, створювати нові форми й способи організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних відмінностей дітей [12]. Відтак педагог в процесі підготовки оволодіває особливим набором професійних якостей, які сприяють реалізації інклюзивної практики.

Логопедичний супровід можна розглядати як системну діяльність суб'єктів інклюзивної освіти, спрямовану на створення комплексної системи клініко-психологічних, психолого-педагогічних, психотерапевтичних та корекційно-розвиткових умов з метою успішного включення дитини з ООП в соціум, який сприяє ефективному засвоєнню знань, умінь і навичок дітей, їх адаптації, реабілітації, особистісному становленню як особистості, нормалізації сімейних взаємин тощо.

1.3. Висновки за розділом

Отже, результативність логопедичної роботи з дітьми ООП визначає успішність їхнього подальшого навчання та соціальної адаптації. Всі діти, які мають особливості розвитку, потребують підвищеної уваги з боку педагогів під час організації освітнього процесу та спілкування з однолітками. Залучення, підтримка й щира зацікавленість педагогів, психологів та інших спеціалістів у становленні дитини як особистості, у її психологічному комфорті й успішній інтеграції в суспільство є ключовою умовою ефективного логопедичного супроводу. Тільки за такого цілеспрямованого підходу дитина з особливими освітніми потребами зможе здобути досвід самореалізації, відчути власну значущість і сформувати впевненість у майбутньому.

Одним із першочергових завдань освітньої системи є своєчасне виявлення таких дітей, їх ранній розвиток і забезпечення професійної допомоги. Серед провідних напрямів логопедичного супроводу сім'ї виділяються: реалізація спеціального підходу до навчання та виховання дитини з ООП; впровадження сімейно-центрованої моделі підтримки; забезпечення постійної взаємодії між дитиною, фахівцями та родиною як необхідної умови успішної логокорекційної допомоги.

Особливо важливою умовою ефективного логопедичного супроводу є злагоджена командна взаємодія логопеда з іншими спеціалістами (психологом, дефектологом, вихователем, асистентом вихователя) та батьками дитини з моменту її раннього віку. У сучасних умовах особливої актуальності набуває використання інформаційних технологій, які сприяють оперативному обміну інформацією, зручній комунікації та взаєморозумінню між усіма учасниками освітнього процесу. Саме системна організація логопедичного супроводу є фундаментом успішної логопедичної роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, і запорукою їх подальшого гармонійного розвитку.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ОРГАНІЗАЦІЇ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

2.1. Особливості організації роботи логопеда з дітьми з особливими освітніми потребами у період воєнного стану.

Воєнний стан в Україні істотно вплинув на усі сфери суспільного життя, зокрема й на систему освіти. Особливої уваги в цей період потребують діти з особливими освітніми потребами (ООП), адже вони є найбільш вразливою категорією, яка потребує стабільності, безпеки та постійної підтримки. В умовах воєнного часу організація логопедичної роботи з такими дітьми набуває нового змісту, адже фахівці змушені адаптовувати свої методи, форми й засоби роботи до обставин, що склалися.

Одним із головних завдань логопеда в умовах воєнного стану є збереження безперервності логопедичного супроводу дитини. Незважаючи на евакуацію, зміну місця проживання або перебої у функціонуванні закладів освіти, важливо забезпечити систематичність занять, адже саме послідовність і повторюваність є основою корекційного процесу. Для цього логопеди активно використовують дистанційні технології — відеозаняття, онлайн-консультації, аудіоматеріали, спеціальні вправи для самостійної роботи дитини під контролем батьків. У період війни особливо важливим стає тісна співпраця між логопедом і родиною дитини. Саме батьки виступають основними партнерами фахівця, адже часто логопедична робота проводиться вдома або в онлайн-форматі. Логопед надає сім'ї індивідуальні рекомендації, створює короткі відеоінструкції, добирає матеріали для розвитку мовлення та комунікативних навичок, а також консультує щодо організації мовленнєвого середовища вдома. Такий підхід допомагає не лише зберегти динаміку розвитку, а й підвищує педагогічну культуру батьків.

Таблиця 2.1

Структура логопедичного супроводу дитини з ООП у період воєнного стану

Етап	Зміст діяльності логопеда	Форма роботи	Очікуваний результат
Діагностичний	Визначення рівня мовленнєвого розвитку, виявлення труднощів, аналіз емоційного стану	Онлайн-спостереження, консультації з батьками	Встановлення індивідуальних потреб дитини
Корекційний	Розвиток звуковимови, лексико-граматичної будови, комунікативних навичок	Онлайн-заняття, логопедичні ігри, відеоматеріали	Поступове подолання мовленнєвих порушень
Підтримувальний	Закріплення результатів, формування мотивації до спілкування	Спільні вправи з батьками, інтерактивні завдання	Підвищення мовленнєвої активності
Психоемоційний супровід	Зниження рівня тривоги, підтримка відчуття безпеки	Арттерапія, казкотерапія, релаксаційні ігри	Стабілізація емоційного стану дитини

Не менш важливою особливістю логопедичної роботи під час воєнного стану є врахування психоемоційного стану дитини. Психологічна напруга, стрес, тривога або страх можуть призводити до мовленнєвих регресій, заїкання, порушень вимови чи комунікації. Тому логопед має тісно співпрацювати з психологом, щоб забезпечити емоційну стабільність дитини. У корекційній роботі застосовуються ігрові, арттерапевтичні та релаксаційні

методики, які сприяють зниженню тривожності та покращенню емоційного стану.

Організація логопедичної роботи в умовах воєнного стану також передбачає гнучкість у плануванні та індивідуалізацію підходів. Заняття можуть проводитися коротшими за тривалістю, з перервами на відпочинок, або у формі гри. Головне завдання фахівця — не перевантажити дитину, а створити умови, у яких вона почуватиметься у безпеці. Використання наочності, інтерактивних матеріалів, аудіо- та відеозасобів допомагає підтримувати інтерес дитини й сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Окремої уваги заслуговує питання безпеки під час офлайн-занять. Якщо логопедична робота проводиться у закладі освіти, необхідно чітко дотримуватися правил поведінки під час тривоги, знати розташування укриття та мати підготовлений набір матеріалів для можливого продовження занять у безпечному місці. Безпечне середовище — основа ефективного навчання дитини з ООП, адже почуття тривоги різко знижує здатність до концентрації та сприйняття мовленнєвої інформації.

Також у цей період актуальним є створення методичних онлайн-ресурсів для підтримки дітей і батьків. Логопеди можуть розробляти відеоуроки, інтерактивні презентації, логопедичні ігри, які дитина може виконувати у зручний час. Такі матеріали сприяють не лише закріпленню знань, але й підтримують відчуття зв'язку між дитиною та педагогом.

Підсумовуючи, слід зазначити, що логопед у період воєнного стану виконує не лише функцію корекційного фахівця, а й роль емоційного підтримувача для дитини та її родини. Головними орієнтирами його роботи стають гуманізм, емпатія, гнучкість і готовність до нових викликів.

Ефективна організація логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у воєнний час ґрунтується на трьох ключових принципах: безперервності корекційного процесу, партнерстві з родиною та психологічній підтримці дитини. Саме дотримання цих принципів забезпечує

можливість повноцінного розвитку, адаптації та збереження мовленнєвих і комунікативних навичок навіть у найскладніших умовах.

Організація роботи логопеда в умовах воєнного стану в Україні набула особливої актуальності. Сьогодні логопедична допомога дітям з особливими освітніми потребами (ООП) вимагає не лише високого рівня професійної підготовки, але й гнучкості, адаптивності, емоційної стійкості та здатності працювати в умовах невизначеності. Воєнні дії створили низку нових викликів для системи освіти, серед яких — необхідність забезпечення безпеки дітей, збереження їхнього психоемоційного стану, а також продовження безперервного навчально-корекційного процесу за будь-яких обставин.

У цей період робота логопеда трансформувалася не лише у змістовному, а й в організаційному аспекті. Традиційні форми занять поступово поєдналися з дистанційними та змішаними форматами, що дало змогу забезпечити сталість логопедичної підтримки навіть у разі евакуації, тимчасового переміщення або зміни місця проживання дитини.

1. Адаптація логопедичного процесу до умов воєнного стану

Однією з ключових особливостей стало переорієнтування логопедичної роботи на гнучкі та безпечні форми взаємодії. Залежно від ситуації, заняття проводяться:

- очно, якщо заклад функціонує в безпечному регіоні;
- дистанційно — через платформи Zoom, Google Meet, Classroom, Viber-групи, Telegram-канали тощо;
- у змішаному форматі, коли частина дітей бере участь очно, а інша — онлайн.

Такий підхід дає змогу зберегти неперервність логопедичного супроводу та підтримувати регулярний контакт із дитиною і родиною. За рекомендаціями Міністерства освіти і науки України (МОН, 2022), під час воєнного стану освітній процес має бути максимально гнучким, гуманним та індивідуалізованим.

2. Психологічна підтримка як складова логопедичної роботи

У сучасних умовах логопед виконує не лише корекційно-розвивальну, а й психотерапевтичну функцію. Багато дітей пережили травматичні події, змінили середовище, втратили звичний ритм життя. Тому важливо починати роботу не з інтенсивних логопедичних вправ, а зі створення емоційно безпечного середовища.

Як зазначає Світлана Васківська (2023), перш ніж формувати мовленнєві навички, слід відновити почуття безпеки, довіри й стабільності. Саме через ігрові методи, казкотерапію, арттерапію, вправи на дихання та релаксацію дитина поступово виходить із напруженого стану, що є передумовою ефективною корекційної роботи.

3. Взаємодія логопеда з родиною

Роль батьків у воєнний час зросла надзвичайно. Логопед має не лише проводити заняття, а й консультивати сім'ю, надавати рекомендації для домашніх вправ, підтримувати мотивацію дитини та пояснювати батькам важливість регулярності занять.

Для цього широко застосовуються інтерактивні онлайн-засоби:

- спільні сімейні відеозаняття;
- онлайн-консультації;
- індивідуальні чати для зворотного зв'язку;
- відеоінструкції з артикуляційної гімнастики, дихальних вправ тощо.

Досвід педагогів (Мельниченко, 2023; Бондаренко, 2024) свідчить, що саме поєднання логопедичної роботи з просвітницькою діяльністю для батьків дозволяє досягти стійких результатів навіть у кризових умовах.

4. Використання цифрових і хмарних технологій

У період воєнного стану особливо ефективним стало застосування хмарних сервісів (Google Drive, Padlet, Canva, YouTube), які дають змогу створювати спільні простори для навчання. Логопед може завантажувати

вправи, аудіо- та відеоматеріали, презентації, словникові картки, логопедичні ігри, які доступні дітям у будь-який час.

Такі платформи забезпечують:

- зручність використання;
- постійний доступ до матеріалів;
- можливість відстежувати результати;
- індивідуалізацію навчання.

Цей напрям відповідає тенденціям інклюзивної освіти, описаним у працях Т. Сак, Л. Шульги, О. Кукурузи (2022), які наголошують на необхідності створення «дистанційно-дружнього середовища» для дітей з ООП.

5. Співпраця фахівців команди психолого-педагогічного супроводу

Успішна логопедична робота під час війни неможлива без командної взаємодії. До роботи з дитиною залучаються психолог, соціальний педагог, вихователь, іноді — асистент учителя чи дефектолог. Спільно визначаються цілі, розробляється індивідуальна програма розвитку (ІПР), узгоджуються методи та засоби роботи.

Регулярні онлайн-наради команди супроводу допомагають відстежувати динаміку розвитку дитини, своєчасно коригувати логопедичні завдання, а також обмінюватися педагогічними спостереженнями.

6. Пріоритети логопедичної допомоги в умовах війни

Головною метою роботи логопеда в цей час є підтримка дитини, збереження її мовленнєвої активності та позитивного емоційного фону. Серед основних пріоритетів виділяються:

- зниження рівня тривожності;
- формування навичок саморегуляції;
- підтримання комунікативних умінь;
- розвиток довільності уваги та пам'яті;
- закріплення базових мовленнєвих навичок через ігрову діяльність.

Як наголошує Л. Федоренко (2023), у кризовий період ефективність логопедичної роботи визначається не кількістю проведених занять, а якістю емоційного контакту, стабільністю зв'язку з дитиною та родиною.

7. Виклики та перспективи

Серед основних труднощів, з якими стикаються логопеди у воєнний час, — нестача ресурсів, обмежений доступ до обладнання, перебої з електропостачанням, психологічне виснаження дітей і дорослих. Однак водночас ці обставини стимулювали фахівців до пошуку нових педагогічних рішень, до використання творчих, ігрових і дистанційних методик.

Перспективним напрямом розвитку є створення онлайн-платформ підтримки логопедів, де можна обмінюватися досвідом, методичними матеріалами, вести супервізії та групові консультації.

Отже, організація логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у період воєнного стану ґрунтується на принципах гуманізації, гнучкості, індивідуалізації та міждисциплінарної взаємодії. Логопед стає не лише корекційним педагогом, а й наставником, підтримкою для родини, координатором команди супроводу. Використання сучасних технологій, психологічно безпечного підходу й активна співпраця з батьками забезпечують ефективність мовленнєвого розвитку дітей навіть у найскладніших умовах.

2.2. Перспективне планування логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в сучасних умовах (воєнний період)

В умовах воєнного стану система освіти України функціонує в складних соціально-психологічних обставинах. Війна зумовила суттєві зміни у житті суспільства, що вплинули на всіх учасників освітнього процесу, особливо на дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Психологічна травматизація, вимушене переселення, руйнування соціальних зв'язків та обмежені можливості очного навчання створили додаткові бар'єри для розвитку мовлення та комунікації дітей.

У таких умовах перспективне планування логопедичної роботи набуває особливого значення, адже забезпечує системність, безперервність і цілеспрямованість корекційного процесу. Воно дозволяє логопеду гнучко реагувати на зміни освітнього середовища, зберігаючи при цьому ефективність мовленнєвої допомоги.

Перспективне планування є не лише інструментом педагогічного прогнозування, а й засобом адаптації логопедичної системи до кризових обставин. Його мета — створити умови для стабільного розвитку мовленнєвої діяльності дитини, незважаючи на зовнішні виклики, забезпечити психологічну безпеку та мотивацію до навчання.

Завдання та напрями логопедичної діяльності у воєнний період

В умовах нестабільного соціального середовища логопедична діяльність спрямовується на досягнення таких основних завдань:

- збереження безперервності мовленнєвого розвитку дитини, навіть за умов дистанційної або змішаної форми навчання;
- корекція і попередження вторинних мовленнєвих порушень, які можуть виникнути внаслідок психологічних травм;
- адаптація освітнього середовища до можливостей і потреб дитини з ООП;
- забезпечення партнерства з родиною як ключового елемента ефективної логопедичної допомоги;
- використання цифрових технологій для підтримки комунікації, зворотного зв'язку та контролю результатів.

Основними напрямками перспективного планування логопедичної роботи є:

1. Корекційно-розвитковий напрям — розвиток мовленнєвих функцій, звуковимови, фонематичного слуху, лексико-граматичних структур, зв'язного мовлення.
2. Психолого-комунікативний напрям — формування навичок міжособистісної взаємодії, розвиток емоційного інтелекту, зниження рівня тривожності.

3. Соціально-інтеграційний напрям — сприяння адаптації дитини в інклюзивному середовищі, розвиток толерантності, вміння висловлювати свої думки.
4. Інформаційно-освітній напрям — використання онлайн-ресурсів, логопедичних платформ, мультимедійних матеріалів для підвищення мотивації до занять.

Організація логопедичного процесу в сучасних умовах

Логопедична робота під час воєнного стану може здійснюватися у кількох формах:

- Очна форма — за умови наявності безпечних укриттів, обладнаних кабінетів або групових приміщень. Заняття проводяться індивідуально чи малими групами.
- Дистанційна форма — організовується через онлайн-платформи (Zoom, Google Meet, Classroom), що дає можливість продовжити логопедичну роботу з дітьми, які виїхали або перебувають в евакуації.
- Змішана форма — поєднання очних і дистанційних занять, що забезпечує гнучкість і сталість навчання.

Під час планування занять логопед має враховувати:

- рівень сформованості мовленнєвих функцій;
- психоемоційний стан дитини;
- умови доступу до засобів зв'язку та техніки;
- рівень участі батьків у процесі навчання.

Для підтримки ефективності логопедичного впливу логопед використовує цифрові матеріали: інтерактивні вправи, відео з артикуляційною гімнастикою, логопедичні онлайн-ігри, віртуальні картки для тренування звуків тощо.

Особливості планування логопедичної роботи

Перспективне планування передбачає структурування логопедичної діяльності на певний період (півріччя, навчальний рік).

Основними компонентами перспективного плану є:

- діагностичний етап — визначення рівня мовленнєвого розвитку, аналіз труднощів;
- прогностичний етап — постановка цілей і завдань логопедичного супроводу;
- корекційно-розвитковий етап — реалізація системи занять за тематичними блоками;
- оцінювально-аналітичний етап — моніторинг результатів, узагальнення динаміки розвитку.

Також був розроблений перспективний план роботи у різновіковій логопедичній групі згідно тематичного плану (ДОДАТОК А) і план роботи логопеда. (Таблиця 2.1)

Таблиця 2.1

Перспективний план логопеда подано у таблиці.

№ п/п	Етапи і зміст роботи з корекції фонетичних порушень мовлення	Зміст роботи з корекції фонематичної системи мовлення	Використання лексичного і граматичного матеріалу на заняттях	Кількість годин
Свистячі звуки				
1.	Підготовчий етап. Обстеження мови, стійкість уваги, працездатності, спостережливості, ставлення до свого дефекту. Знайомство з назвами частин артикуляційного апарату. Підготовчі артикуляційні вправи для формування свистячих звуків.	Розвиток слухової уваги на немовних звуках. Уточнення понять «речення», «слово», «звук». Виділення першого голосного звука в словах. Розвиток навичок звуко-буквеного аналізу типу уа, ау.		3-5
2.	Формування навичок правильної вимови звука «с».	Формування поняття місця звука у слові. Виділення першого і останнього приголосного звука у слові; вміння чути звук «с» на початку і в кінці слова, розвиток навичок звуко-буквеного аналізу слів	Збагачення словникового запасу словами зі звуком «с» здійснюватиметься на кожному занятті.	2-4

		типу ум, му, мак.		
3.	Закріплення правильної артикуляції звука «с» і його автоматизація: а) у прямому складі на початку слова; б) у прямому складі в середині слова; в) у закритому складі; г) у сполученні з приголосними; д) у іграх, віршах, переказах, читанні, спонтанній мові.	Виділення приголосного звука, який добре вимовляється в середині слова. Виділення звука «с» у словах на слух. Розвиток навичок звуко-буквеного аналізу слів у такій послідовності: ма-ки, сум-ка, пі-сок, сто-ли. Визначення послідовності звуків у слові: який по порядку, за яким або перед яким звуком стоїть. Наголос.	Теми «Посуд», «Сад». Словотворення, зменшувальні суфікси іменників. Розвиток зв'язної мови. Узгодження іменників з прикметниками. Спорідненні слова.	5-7
4.	Формування звука «с'» і його автоматизація (аналогічно до звука «с»).	Учити слухати звук «с'» серед звуків, складів, визначати його місце в них. Формування понять твердості звуків.	Наказова форма дієслова. Відмінювання іменників за відмінками. Співзвучні слова.	2-4
5.	Диференціація артикуляції звуків «с»-«с'».	Диференціювати на слух звуки «с» і «с'» (твердість і м'якість). Поділ слів на склади.	Тварини та їх малята.	2-3
6.	Формування правильної вимови «з» і його автоматизація (аналогічно до звука «с»).	Формування понять дзвінкості і глухості звуків. Учити слухати звук «з» серед інших звуків, складів, у словах. Визначити місце звука «з» у словах. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів. Наголос.	Утворення множини іменників. Закріплення навичок побудови речення.	2-4
7.	Формування правильної вимови звука «з'» і його автоматизація (аналогічно до звука «с'»).	Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів. Учити слухати звук «з'» серед інших звуків, складів, у словах. Закріплення понять твердості і м'якості звука. Наголос.	Антоніми.	1-3
8.	Диференціація артикуляції звуків «з»-«з'».	Диференціація твердості і м'якості приголосних звуків.	Закріплення способів позначення	1-3

		Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів.	м'якості приголосних на письмі.	
9.	Диференціація артикуляції звуків «с»-«з»	Диференціація понять дзвінкості і глухості приголосних звуків. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів у реченні.	Слова-пароніми.	2-4
10.	Диференціація артикуляції звуків «с'»-«з'».	Закріплення понять твердості і м'якості приголосних звуків їх дзвінкості і глухості.	Словотворення: складні слова. Закріплення способів позначення м'якості приголосних звуків на письмі	1-3
11.	Формування правильної вимови звука «дз» його автоматизація: а) у закритих складах; б) у прямих складах; в) в іграх, віршах, переказах.	Учити слухати звук «дз» серед звуків, складів у словах, визначити його місце в них. Закріплення звуко-буквеного аналізу слів.	Закріплення навичок побудови речення.	1-3
12.	Формування правильної вимови звука «дз» його автоматизація (аналогічно до звука «з»).	Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів. Учити слухати звук «дз» серед інших звуків, складів, у словах. Закріплення понять твердості і м'якості звука.	Способи позначення м'якості приголосних звуків на письмі. Споріднені слова. Пароніми.	1-3
13.	Диференціація артикуляції звуків «дз»-«дз'».	Закріплення понять твердості і м'якості приголосних звуків.	Закріплення способів позначення м'якості приголосних звуків на письмі.	1-3
14.	Диференціація артикуляції «з»-«дз».	Диференціювати ці звуки у складах, словах. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів, речень.		2-3
15.	Формування правильної артикуляції звука «ц» і його автоматизація: а) у закритих складах; б) у прямих складах; в) в іграх, віршах, переказах.	Учити слухати звук «ц» серед інших звуків, складів, у словах. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів, речень.	Однина і множина дієслів. Відмінювання дієслів. Споріднені слова.	3-5

16.	Диференціація артикуляції звуків «с»-«ц».	Диференціювати на слух ці звуки в складах, словах. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів.	Словотворення іменників від іменників.	3-5
17.	Диференціація артикуляції звуків «ц»-«дз».	Диференціювати на слух ці звуки в складах, словах. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів.		2-3
Шиплячі звуки				
1.	Підготовчий етап. Обстеження мови, стійкість уваги, працездатності, спостережливості, ставлення до свого дефекту. Знайомство з назвами частин артикуляційного апарату. Підготовчі артикуляційні вправи для формування шиплячих звуків.	Розвиток слухової уваги на немовних звуках. Уточнення понять «речення», «слово», «звук». Виділення першого голосного звука в словах. Розвиток навичок звуко-буквеного аналізу типу уа, ау.		3-5
2.	Формування правильної вимови звука «ш».	Формування поняття місця звука у слові. Виділення першого і останнього приголосного звуків, які добре вимовляються. Вчити чути звук «ш» серед інших звуків, складів, на початку і в кінці слова. Розвиток навичок звуко-буквеного аналізу слів типу ум, му.	Збагачення словникового запасу словами зі звуком «ш» здійснюватиметься на кожному занятті	2-3
3.	Закріплення правильної артикуляції звука «ш» і його автоматизація: а) у прямому складі на початку слова; б) у прямому складі в середині слова; в) у закритому складі; г) у сполученні з приголосними; д) у іграх, віршах, переказах, читанні, спонтанній мові.	Виділення звука, який добре вимовляється в середині слова. Виділення звука «ш» у словах на слух. Розвиток навичок звуко-буквеного слів типу мак, маки, кішка, мішок, школа. Визначення послідовності звуків у слові: який по порядку, за яким або перед яким звуком	Утворення множини іменників. Узгодження кількості числівників з іменниками. Відмінювання дієслів. Розвиток зв'язного мовлення.	5-7

		стоїть. Наголос		
4.	Формування правильної вимови звука «ж».	Дати поняття дзвінкості звука. Визначення наявності звука «ж» у словах, його місце в них.	Збагачення словникового запасу із звуком «ж».	1-2
5.	Закріплення правильної артикуляції звука «ж» (аналогічно до звука «ш»).	Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів. Поділ їх на склади. Визначення послідовності звуків у слові: який по порядку, за яким або перед яким стоїть звук «ж».	Родовий відмінок іменників. Відмінювання дієслів. Споріднені слова. Багатозначність слів. Визначення роду іменників. Узагальнюючі слова.	4-6
6.	Диференціація артикуляції звуків «ш»-«ж».	Диференціювати ці звуки на слух серед інших звуків, складів, у словах. Диференціація понять дзвінкості і глухості звуків.	Розвиток зв'язного мовлення.	2-4
7.	Диференціація артикуляції звуків «с»-«ш».	Диференціювати ці звуки на слух серед інших звуків, складів, у словах. Диференціювати поняття «свистячих» і «шиплячих» звуків. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу слів.	Розвиток зв'язного мовлення.	4-8
8.	Диференціація артикуляції звуків «з»-«ж».	Диференціювати ці звуки на слух чи серед інших звуків, складів, слів. Закріплення понять дзвінкості, глухості, свистячих і шиплячих.	Розвиток зв'язного мовлення.	4-6
9.	Формування правильної артикуляції звука «дж», закріплення правильної артикуляції і його автоматизація: а) у прямому складі на початку слова; б) у прямому складі в середині слова; в) у сполученні з приголосними;	Учити слухати цей звук серед інших звуків, складів, у словах. Визначити місце його у словах. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу.	Збагачення словникового запасу словами із звуком «дж», означеннями. Визначення роду іменників, розвиток зв'язного мовлення.	2-4

	г) в іграх, віршах, переказах, спонтанній мові.			
10.	Диференціація артикуляції звуків «дж»-«дз»	Диференціювати ці звуки на слух серед інших звуків, складів, слів.	Розвиток зв'язного мовлення.	2-4
11.	Формування правильної артикуляції звука «ч», закріплення правильної артикуляції і його автоматизація: а) у закритих складах; б) у прямих складах; в) в іграх, віршах, переказах, спонтанній мові.	Учити слухати цей звук серед інших звуків, у складах, визначення місця звука у слові. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу. Наголос.	Збагачення словникового запасу словами із звуком «ч». Узагальнення. Словотворення.	5-6
12.	Диференціація артикуляції звуків «с»-«ч».	Диференціювати ці звуки на слух. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу.	Відмінювання дієслів.	1-3
13.	Диференціація артикуляції звуків «ч»-«ц».	Диференціювати ці звуки на слух.	Розвиток зв'язного мовлення.	2-4
14.	Диференціація артикуляції звуків «ч»-«дж».	Диференціювати ці звуки на слух.	Розвиток зв'язного мовлення.	1-2
15.	Формування правильної вимови звука «щ», закріплення правильної артикуляції звука і його автоматизація: а) у закритих складах; б) у прямих складах; в) в іграх, віршах, переказах, спонтанній мові.	Учити слухати цей звук серед інших звуків, у складах, визначення місця звука у слові. Закріплення навичок звуко-буквеного аналізу.	Збагачення словникового запасу словами із звуком «ш», означеннями, узагальненнями. Визначення роду.	2-4
16.	Диференціація артикуляції звуків «ч»-«щ».	Диференціювати ці звуки на слух. Визначити їх місце у словах. Наголос.	Словотворення: зменшувальні суфікси іменників. Розвиток зв'язного мовлення.	2-4
17.	Диференціація артикуляції звуків «ш»-«щ».	Диференціювати ці звуки на слух. Визначити їх місце у словах.	Відмінювання дієслів. Розвиток зв'язного мовлення.	1-3
18.	Диференціація артикуляції звуків «ц»-«ч»-«щ».	Диференціювати ці звуки на слух. Визначити їх місце у словах.	Розвиток зв'язного мовлення.	1-3

19.	Диференціація артикуляції звуків «щ»-«с».	Диференціювати ці звуки на слух. Визначити їх місце у словах.	Розвиток зв'язного мовлення.	2-3
-----	---	---	------------------------------	-----

Взаємодія логопеда з сім'єю та педагогами

Ефективність логопедичного супроводу залежить від взаємодії фахівця з родиною дитини. В умовах воєнного періоду особливо важливими є консультаційна підтримка батьків, надання порад щодо мовленнєвих ігор у домашніх умовах, формування позитивного ставлення до занять.

Партнерська взаємодія «логопед – батьки – педагогічний колектив» сприяє узгодженості дій, забезпеченню сталого мовленнєвого середовища та психоемоційної підтримки дитини.

Батьки виступають не лише помічниками, а й активними учасниками освітнього процесу, що підвищує результативність логопедичних впливів.

Організація логопедичної роботи та здійснення логопедичного супроводу дітей в умовах воєнного стану в країні — це новий виклик для логопедів та інших фахівців. Ситуація змушує нас працювати в нових реаліях. На довгий час єдиною можливою формою навчання стає дистанційна. Саме така форма дозволяє нам не залишати дітей з особливими освітніми потребами без корекційної допомоги, яка їм необхідна сьогодні і зараз. Саме своєчасно надана логопедична корекція дозволяє дітям цієї вразливої категорії продовжувати роботу по подоланню недоліків усного мовлення.

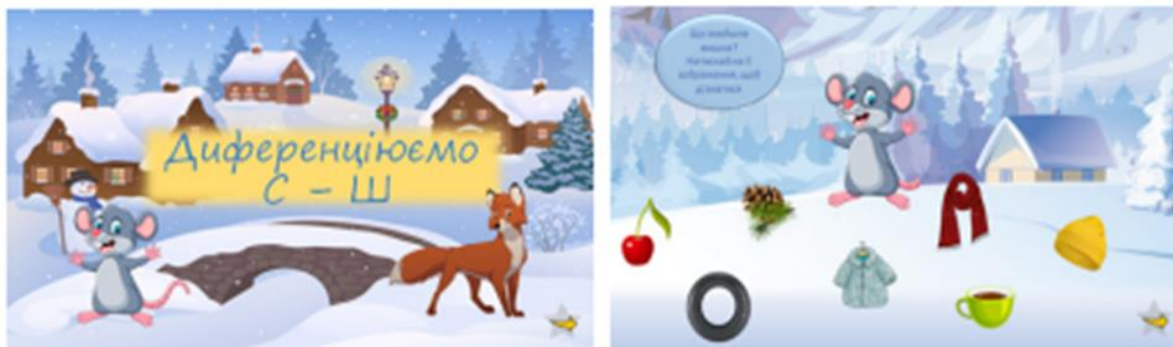
Особливості дистанційної логопедичної роботи та логопедичного супроводу:

— модель навчання на ктренера(коучинг). Логопед не знаходиться безпосередньо перед дитиною, а батьки стають помічниками логопеда. І в цьому союзі продовжується навчання.

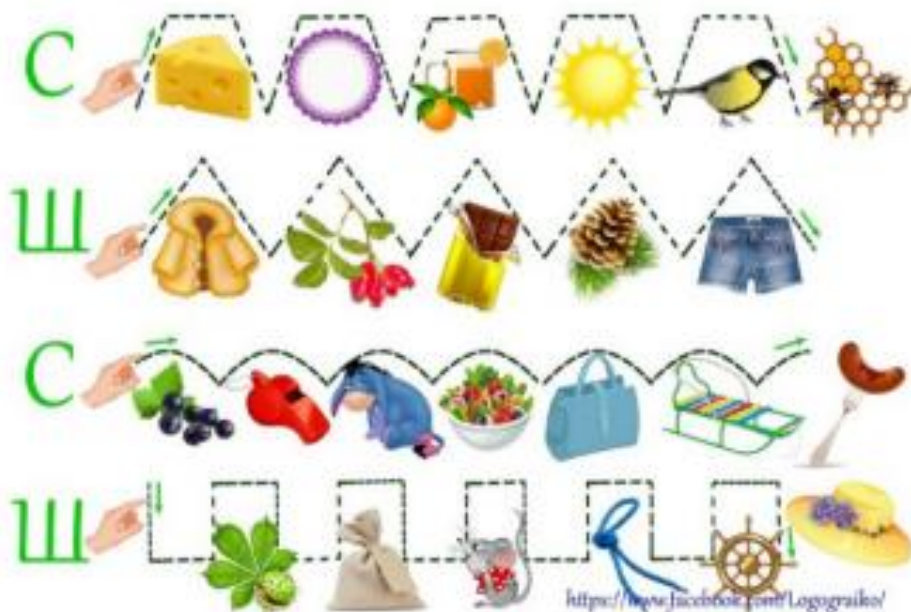
— синхронне й асинхронне навчання. Синхронне навчання, коли проходить заняття вдома. Асинхронне, коли педагог записує відео для

дитини і передає батькам для самостійного опрацювання (батьками разом з дитиною).

— сталість процесу логопедичної роботи.

Рисунок 2.4. Інтерактивна гра на диференціацію звуків (с), (ш)

Рисунок 2.5. Мнемотехнічна таблиця для автоматизації звуків (с), (ш)

Перспективне планування логопедичної роботи у воєнний період виступає важливим елементом системи спеціальної освіти. Воно дозволяє реалізувати індивідуальний підхід, забезпечити безперервність мовленнєвого розвитку дітей з ООП, створити умови для їх адаптації в нових реаліях. Успіх логопедичної діяльності визначається гнучкістю планування,

використанням інноваційних технологій, міждисциплінарною співпрацею та високим рівнем професійної компетентності фахівця.

2.3. Рекомендації щодо організації логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в освітніх умовах

Організація логопедичної роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби (ООП), в умовах освітнього закладу вимагає ретельного методичного й організаційного підходу. Цей процес передбачає не лише корекцію мовленнєвих порушень, але й створення такої освітньої системи, в якій дитина відчувала б підтримку, мала б умови для розвитку своїх здібностей та індивідуальний темп навчання. Згідно з дослідженнями, «вчасне звернення за корекційною допомогою, створення оптимальних умов для виконання загальноосвітніх і специфічних корекційних завдань надасть змогу використати всі компенсаторні можливості дітей і реалізувати їх прихований потенціал»

Організаційно-педагогічні засади

Перша група рекомендацій стосується організації освітнього середовища та системи роботи. Насамперед необхідно забезпечити **своєчасне діагностування** мовленнєвих порушень у дітей з ООП та розробку індивідуальної програми розвитку (ІПР) на її основі. Про це наголошує Стахова та Малова у дослідженні логопедичної роботи з дітьми дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Крім того, важливим є **системний супровід логопеда** в інтегрованій команді — коли логопед співпрацює з вихователями, дефектологами, психологами та батьками. У статті Солопенко (2024) підкреслено, що в інклюзивному середовищі логопед має виконувати роль наставника-організатора, створюючи умови для включення дітей із мовленнєвими вадами у навчальний процес.

До організаційних засад належать такі рекомендації:

- забезпечити умови для групової та індивідуальної роботи логопеда;

- створити корекційно-розвивальне середовище (логопедичний кабінет, дидактичні матеріали, засоби наочності);
- планувати заняття з урахуванням віку, типу порушень, індивідуального темпу;
- забезпечити регулярний моніторинг результатів і коригування ІПР за потребою.

Робота щодо формуванню мовлення дітей з ООП передбачає певні особливості (рис.2.4).

Рисунок 2.4. Особливості формування мовлення дітей з ООП в умовах інклюзивного навчання: діяльність педагога

Одним із ключових завдань сучасного логопеда є створення розвивального мовленнєвого середовища, що стимулює спілкування, активність та пізнавальну діяльність. Ефективними засобами виступають ігрові технології, мультимедійні програми, інтерактивні дошки, використання комп'ютерних логопедичних тренажерів. Це підвищує мотивацію до занять і сприяє глибшому засвоєнню матеріалу.

В освітніх умовах логопедична робота має спиратися на такі основні напрями:

Проведення діагностики мовленнєвого розвитку дитини для визначення рівня порушень і побудови корекційної траєкторії.

Розробка індивідуального плану логопедичної допомоги з урахуванням особистісних потреб дитини.

Групові заняття для формування комунікативних навичок і вміння взаємодіяти з ровесниками.

Консультування педагогів і батьків з питань мовленнєвого розвитку, рекомендацій щодо занять удома.

Особливу увагу слід приділяти логопедичній роботі під час воєнного стану, коли діти можуть перебувати у стані емоційного напруження, страху чи невизначеності. У таких випадках логопед має застосовувати методи, що поєднують корекційно-логопедичну та психотерапевтичну підтримку: елементи арттерапії, казкотерапії, дихальні вправи, сенсорну релаксацію (Мельник, 2023, с. 25). Це сприяє стабілізації емоційного стану та підвищує ефективність мовленнєвої роботи.

Окрім традиційних форм, актуальною є цифровізація логопедичної діяльності, зокрема проведення онлайн-занять, використання мобільних додатків і спеціальних платформ для логопедичної корекції. Такий формат дозволяє підтримувати системність навчання навіть у разі вимушеної відсутності дитини в закладі освіти.

Загалом, ефективна організація логопедичної роботи з дітьми з ООП у сучасних умовах базується на принципах:

- інклюзивності – створення рівних можливостей для всіх дітей;
- індивідуалізації – урахування унікальних потреб дитини;
- командного підходу – співпраця логопеда, педагогів, психолога та родини;
- гуманістичності – забезпечення психологічного комфорту та поваги до особистості дитини.

Тільки за дотримання цих принципів можна досягти комплексної мовленнєвої та соціальної адаптації дитини з особливими освітніми потребами, допомогти їй розкрити власний потенціал і сформувати позитивний досвід комунікації в суспільстві.

Результати співпраці фахівців щодо організації індивідуальної та групової роботи з розвитку мовлення дітей з ООП відображено в «Карті індивідуальної роботи», яка є єдиною для всіх фахівців супроводу, включає розділи з розвитку мовлення і заповнювалася логопедом та педагогом.

Задля результативності роботи важливо скласти схему розподілу заходів з розвитку мовлення впродовж дня, за допомогою якої визначається час і зміст основних форм роботи: фронтальної, групової та індивідуальної.

Під час фронтальної роботи заходи слід розподіляти наступним чином:

1. Артикуляційна гімнастика. Проводиться 2-чі на день, приблизно 5 хвилин: вранці перед навчальними заняттями; після занять, перед обідом.
2. Ігри на розвиток слухового сприймання. Проводяться 2-чі на день по 2-3 хвилини під час занять.
3. Розвиток дрібної моторики рук (пальчикова гімнастика). Проводиться 2-чі на день по 2-3 хвилини.
4. Мовленнєві ігри (на розвиток звуковимови тощо). Проводяться як мінімум 2 рази на день по 3-4 хвилини.

Групову та індивідуальну роботу важливо планувати педагогам 1-2 рази в день. Індивідуальна робота організовується в спеціально обладнаному місці чи ресурсній кімнаті закладу. Дітям пропонуються вправи та ігри на постановку звуків, ігри та завдання на формування правильної вимови. Між мовленнєвими іграми та вправами дитина виконує завдання на розвиток дрібної моторики рук (гри зі лічильними паличками, робота зі штампами тощо) [25].

Планування роботи з розвитку мовлення з кожною дитиною з ООП впродовж навчального року включало в себе: розвиток мовлення під час навчання та в індивідуальному спілкуванні.

Організація предметно-розвиткового середовища, а також підвищена увага до дітей з високим ступенем ризику формування мовленнєвих порушень складають основний зміст діяльності педагога задля профілактичного спрямування. Аналіз відповідності розвиткового середовища особливостям, можливостям та потребам дітей визначив рекомендації для педагогів щодо її збагачення.

Підхід до загального й мовленнєвого розвитку дітей під час організації ігор, занять, оздоровчих заходів та інших видів діяльності, вироблення єдиного педагогічного напрямку діяльності щодо ставлення до окремих дітей і групи загалом стали основою взаємодії. Запропонована система організації корекційно-логопедичної роботи на основі взаємодії закладу освіти та сім'ї сприяла підвищенню якості освітнього процесу.

Успіх корекційно-педагогічної роботи логопедичного спрямування визначається продуманою системою, частиною якої стає логопедично-розвиткова спрямованість діяльності всього освітнього процесу, водночас і життя дитини у родині.

Логопедичний супровід батьків, які виховують дітей з порушеннями мовлення – це система заходів, яку спрямовано на оптимізацію стосунків у родині, підвищення рівня знань щодо освіти дітей в умовах родини, оптимізацію процесу виправлення, попередження порушення мовлення.

Відтак цілеспрямована, систематично спланована, комплексна робота логопеда, психолога, педагогів, усвідомлене й зацікавлене включення у означений процес батьків – найважливіший аспект підвищення результативності навчання, виховання та корекції мовлення дітей із ООП.

З огляду на вищезначене, С. Пахомов доводить, що важливе завдання закладу освіти в роботі з батьками дітей з ООП, які мають мовленнєві порушення полягає у формуванні певної психолого-педагогічної та корекційно-логопедичної компетентності батьків. Під ними будемо розуміти певний рівень знань про психофізіологічні особливості розвитку дітей та засоби корекційного впливу з метою усунення мовленнєвих порушень [18, с.41].

Вирішення означеного завдання в сучасних умовах можливе в процесі організації створення корекційно-логопедичного супроводу, як складової системи психолого-педагогічної взаємодії з батьками в умовах інклюзивного освітнього середовища.

Створення системи корекційно-логопедичної діяльності в умовах взаємодії передбачає надання консультативної та практичної допомоги батькам, що передбачають певні напрямки роботи (рис.2.5).

Рисунок 2.5. Система корекційно-логопедичної діяльності в умовах взаємодії з батьками

Мета взаємодії з сім'єю: формування психолого-педагогічної компетентності батьків, підвищення рівня корекційно-логопедичних знань і водночас підвищення ефективності корекційно-розвиткової роботи, яка буде прослідковуватись у швидшому вдосконаленні мовлення дітей з ООП.

Завдання взаємодії:

- підвищення рівня логопедичних знань батьків;
- підвищення бажання до самоосвіти;

- формування свідомого ставлення до проблем освіти, розвитку, корекції мовлення;
- оптимізація стосунків в родині;
- попередження проблем спілкування батьків та дітей;
- налагодження оптимального емоційного контакту.

Принципи взаємодії відповідають загальнодидактичним і спеціальнодидактичним принципам навчання.

Форми та методи:

1. Колективні форми роботи: батьківські збори, консультації, семінари, фронтальні відкриті заняття, посібники, бібліотека ігор та вправ, ігротека.
2. Індивідуальних форми роботи: індивідуальні бесіди, індивідуальні практикуми, перегляд індивідуальних занять, рекомендації, анкетування, домашня бібліотечка.
3. Колективно-індивідуальні форми роботи – хмарні технології: онлайн-листування, ведення авторського блогу «У Розмові», онлайн-спілкування в сервісі Viber, онлайн-консультування в додатку Skype, проведення вебінарів.

Передбачуваний результат. До кінця освітнього проекту батьки мають володіти основними знаннями про мовленнєвий розвиток, отримати знання про прояви мовленнєвих порушень у дітей, розуміти та розрізнити норму та відхилення від мовленнєвого розвитку, сформувані знання про психолого-педагогічні особливості та можливості дітей, вміти налагоджувати ефективний взаємозв'язок з ними, вміти створювати мотивацію для мовленнєвого спілкування дітей, вміти створювати умови для загального й мовленнєвого розвитку дітей, вміти активізувати мовленнєве спілкування дітей, проводити систематичну роботу з розвитку мовлення дітей, бути мотивованими для участі в спільній з логопедом та педагогами в корекційній роботі, сформувані вміння виконувати завдання логопеда, використовувати прийоми корекційно-логопедичної роботи.

I, відтак з вищезначеного, – мовлення дітей, батьки яких приймають активну участь у корекціо-розвитковому освітньому проєкті, має значно покращитися, а темпи його корекції та розвитку пришвидшитися.

Експериментальна методика впроваджено впродовж трьох етапів:

1. Підготовчий етап – збір інформації.
2. Основний етап – впровадження експериментальної методики.
3. Заключний етап – визначення ефективності впровадження освітнього проєкту.

Тематика, форма та види взаємодії змінювалися залежно від потреби, бажання учасників проєкту, поставлених завдань, рівня підготовленості до сприймання інформації тощо. Під час проведення різноманітних форм взаємодії з батьками важливо постійно створювати ситуації, які спонукали б батьків до самоосвіти, зміни власного бачення на освіту, розвиток власних дітей, корекції їхнього мовлення; застосування отриманих знань в повсякденному житті.

По завершенню дослідження мовленнєвий рівень дітей підвищився, у деяких дітей проблеми з мовленням зникли. Консультації і тренінги з батьками дали плідні результати, адже злагоджена робота логопеда з батьками, у виконанні домашніх завдань, сприяла швидшому розвитку мовлення і зменшення наявних порушень у дітей з ООП.

2.3. Висновки за розділом

Результати емпіричного дослідження підтвердили, що співпраця логопеда з батьками дітей з ООП має суттєвий вплив на успішність мовленнєвого розвитку. Виявлено, що найефективнішою формою взаємодії у сучасних умовах стало використання інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема хмарних сервісів, онлайн-консультацій, відеоматеріалів, інтерактивних завдань. Це дозволило зробити логопедичний супровід більш гнучким, оперативним, доступним і комфортним як для фахівця, так і для батьків.

Встановлено, що логопедичний супровід, організований у три етапи — підготовчий, основний і заключний, — забезпечує цілісність і результативність роботи. На підготовчому етапі здійснюється діагностика мовленнєвих порушень, планування індивідуальної траєкторії розвитку дитини, визначення форм взаємодії з сім'єю. Основний етап охоплює проведення корекційно-розвивальних занять, систематичний моніторинг результатів і корекцію плану роботи. Заключний етап передбачає узагальнення досягнутих результатів, оцінку динаміки розвитку мовлення, розроблення рекомендацій для подальшої підтримки мовленнєвих навичок у домашніх умовах.

Підтверджено, що використання сучасних технологій у логопедичній практиці (онлайн-платформи, відеозв'язок, інтерактивні презентації, цифрові картки, освітні додатки) дозволяє не лише урізноманітнити процес навчання, а й підтримувати стабільний контакт між логопедом, дитиною та батьками навіть у період воєнних обмежень.

Важливою умовою успішності логопедичної роботи є також створення безпечного, емоційно сприятливого середовища, у якому дитина відчуває підтримку, розуміння та впевненість у власних силах. Це особливо актуально у контексті воєнного стану, коли психологічна стійкість дитини є важливою передумовою її розвитку.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що ефективна організація логопедичної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами у сучасних умовах вимагає:

- чіткої системи планування і супроводу логопедичної діяльності;
- застосування інноваційних технологій та інтерактивних засобів навчання;
- командного підходу до корекційного процесу;
- активного залучення родини до співпраці;
- психолого-педагогічної підтримки дитини в умовах стресу та невизначеності.

Отже, логопедичний супровід у сучасному інклюзивному освітньому просторі має бути не лише засобом подолання мовленнєвих порушень, але й інструментом гармонійного розвитку особистості, формування комунікативної компетентності, соціальної адаптації та становлення дитини як повноправного учасника суспільного життя.

ВИСНОВКИ

«Інклюзивна освіта» — це не просто модель навчання, а насамперед світоглядна концепція, що ґрунтується на принципах гуманізму, рівності та соціальної справедливості. Вона передбачає створення умов, за яких кожна дитина, незалежно від її індивідуальних можливостей, особливостей психофізичного розвитку чи соціального статусу, має право на якісну освіту, повагу, прийняття і повноцінну участь у житті суспільства. Такий підхід формує нову філософію освіти, де головним стає не рівень можливостей, а право кожного бути включеним у спільний освітній процес і соціальне життя.

У «першому розділі магістерської роботи» здійснено теоретико-емпіричний аналіз особливостей організації логопедичної роботи з дітьми різновікової інклюзивної групи в сучасних умовах. Було розглянуто сутність і специфіку інклюзивної освіти в контексті сучасного освітнього простору, визначено особливості логопедичного супроводу дітей з особливими освітніми потребами (ООП), а також сформульовано основні висновки щодо його ефективної організації.

До початку повномасштабної війни питання інклюзії привертало значну увагу науковців, практиків та освітян. Зокрема, у 2022 році було опубліковано перший навчально-методичний посібник з асистивних технологій для комунікації — «Теорія та практика використання альтернативної комунікації для осіб з особливими освітніми потребами»*. Після початку війни актуальність інклюзивної освіти ще більше зросла: діти потребують не лише педагогічної, а й психологічної підтримки, стабільності та розуміння. У цей період особливо важливо дотримуватися коректної термінології, уникати акцентів на травматичному досвіді та забезпечувати дитині безпечне, приймаюче середовище.

Попри всі труднощі, пов'язані з організацією дистанційного чи змішаного навчання в умовах воєнного стану, освітяни та фахівці продемонстрували значні результати. Діти з особливими освітніми потребами зберегли свої мовленнєві та комунікативні навички, навчилися

нових способів взаємодії й самовираження. Це стало можливим завдяки спільним зусиллям логопедів, педагогів, психологів, батьків і самих дітей, які працювали як єдина команда. Важливим чинником ефективності стало врахування сильних сторін кожної дитини, що дало змогу обирати завдання, у яких вона може досягати успіху й розвивати впевненість у власних силах.

Таким чином, ефективність організації логопедичної роботи в інклюзивних різновікових групах безпосередньо впливає на успішність подальшого навчання, соціалізацію та розвиток дитини. Діти з порушеннями мовлення потребують особливої уваги в процесі комунікації з однолітками, а також підтримки з боку дорослих. Важливо, щоб педагоги, логопеди, психологи та інші фахівці діяли узгоджено, створюючи умови для особистісного становлення кожної дитини, її психологічної адаптації та інтеграції у суспільство.

У сучасних умовах спостерігається зростання кількості дітей з ООП, що зумовлює необхідність системної, командної та скоординованої роботи між логопедом, іншими спеціалістами та родиною. Одним із найефективніших сучасних напрямів співпраці є використання «інформаційних технологій»: онлайн-платформ, цифрових щоденників спостереження, відеозустрічей тощо. Це дає змогу підтримувати ефективний зворотний зв'язок і забезпечувати сталість логопедичної допомоги навіть у складних соціальних обставинах.

На основі теоретико-методичного аналізу підтверджено, що в Україні вже створено чимало умов для забезпечення дітей з ООП необхідними корекційно-педагогічними послугами. Водночас із початком війни перед системою освіти постали нові виклики, пов'язані з адаптацією логопедичної допомоги до змінених умов функціонування освітніх закладів.

У «другому розділі кваліфікаційної роботи» розглянуто сучасний стан організації логопедичної роботи в різновікових інклюзивних групах у воєнний період, виявлено основні труднощі, визначено напрями їх

подолання, а також подано конкретні «рекомендації» щодо підвищення ефективності логопедичної допомоги дітям з ООП в освітніх умовах.

На початковому етапі організації інклюзивного освітнього процесу особлива увага приділялася «підготовці педагогів» через консультації, семінари, тренінги. Їхня мета — сформувати готовність до спільної роботи з логопедом, підвищити рівень професійної компетентності та налагодити взаємодію між усіма учасниками команди супроводу.

«Логопедичний супровід родин», які виховують дітей із порушеннями мовлення, виступає окремим напрямом діяльності й передбачає не лише консультаційну роботу, а й підтримку емоційного клімату в сім'ї, навчання батьків ефективним способам комунікації з дитиною, допомогу у створенні мовленнєво збагаченого середовища вдома.

Завдяки цілеспрямованій, систематичній, спільно спланованій роботі логопеда, педагога, психолога та активній участі батьків підвищується «результативність освітнього процесу», рівень комунікативної активності дітей, формується позитивна мотивація до навчання.

Отже, системна та комплексна організація логопедичної роботи в інклюзивних умовах, з урахуванням сучасних викликів воєнного часу, сприяє гармонійному розвитку дітей з ООП, їхній успішній соціалізації, психологічній стабільності та формуванню ключових життєвих компетентностей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахновська І.О. Теоретичні засади формування освітнього середовища в контексті економіки знань. Економіка і організація управління. 2018. 4 (32). 26-34.
2. Берегова М.І. Дидактико-практична підготовка майбутніх корекційних педагогів до роботи в умовах освітнього інклюзивного простору (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.03). 2019. Львів.
3. Давиденко Г.В. Упровадження соціальної інклюзії у закладах вищої освіти: бар'єри та шляхи їх подолання. Вісник Університету імені Альфреда Нобеля: науковий журнал. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки / [гол. ред. Б. І. Холод]. Дніпро: ТОВ «Роял Принт», 2018. Вип. № 2 (16). 344 с., С. 123–128.
4. Давиденко В.В. Лідуюча роль соціального діалогу в еволюції поглядів на становлення соціальної держави. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»: International Scientific Journal of Universities and Leadership. 2017. № 2 (5).
5. Давиденко В.В. Становлення інклюзивної освіти як чинник формування соціальної держави: нормативно-правове забезпечення. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». К.: Університет «Україна». 2017. № 14 (2017). С. 117–121.
6. Давиденко Г.В. Упровадження антидискримінаційних норм у вищій освіті як передумова соціалізації та формування лідерських якостей осіб з особливими освітніми потребами. Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»: International Scientific Journal of Universities and Leadership. 2017. № 2 (5).
7. Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників: постанова Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 800 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>

8. Інклюзія. URL: <https://poninkivska-gromada.gov.ua/news/1576590131/>
9. Інклюзія під час війни: як підтримати дітей з особливими потребами? URL: <https://osvita.ua/school/method/87002/>
10. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-методичний посібник/ Кол. авторів: Колупаєва А.А., Софій Н.З., Найда Ю.М. та ін. За заг. ред. Даніленко Л.І. К.: 2007. 128 с.
11. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ: ТОВ «Агенство «Україна», 2019. 300 с.
12. Коган О. Інклюзивна освіта як стратегія подолання бар'єрів на шляху здобуття освіти. URL: https://znayshov-39g.com/News/Details/osvita_na_luhanshchyni_4_2021
13. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта як трансформаційна стратегія сучасної освітньої політики. Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами. 2010. № 7. С. 11-19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apnvlop_2010_7_3.
14. Конопляста С.Ю. Синиця А.О. Сучасний стан логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем та їх батьків як запоруки успішної соціалізації. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Випуск 37. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: Зб. наукових праць. К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2019. С. 63-72. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/28235>
15. Конопляста С.Ю. Синиця А.О. Дизартрія у систематиці мовленнєвих порушень (сучасний погляд). Наук. часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: Зб. Наукових праць. К.: НПУ імені М.П. Драгоманова. 2019. С.111-116. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27052/Konoplyasta_Sinitsa.pdf?sequence=1&isAllowed=y
16. Кот Н.А. Організація адаптивного фізичного виховання в різновіковій логопедичній групі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного

університету. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип. 1. Бердянськ: БДПУ, 2022. С. 166-177.

17. Кузава І.Б. Роль інклюзивного освітнього середовища у формуванні особистості дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку. Збірник наукових праць. 2012. № 11. с. 315.

18. Линдіна Є.Ю., Старинська О.В., Ревуцька О.В., Лисенко Л.М. Світові практики та ресурси в галузі інклюзивної освіти. UDC 001 Proceedings of the International Conference «RECENT ADVANCES IN SCIENCE» (MAY 3-4, 2023, PRAGUE, CZECH REPUBLIC). LIU. 2023. Стор 20-28.

19. Логопедичний сайт з іграми та вправами для дітей. URL: logopedia.com.ua

20. Лопатіна М.Ю. Сутність феномену «Інклюзивна освіта». URL: www.innovpedagogy.od.ua/archives/2021/39/38.pdf

21. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на 2023-2030 роки (проект). Міністерство освіти і науки. URL: <https://mon.gov.ua/ua>

22. Організація діяльності закладів освіти в умовах воєнного стану. Порадник III. З досвіду роботи освітян міста Києва: навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Фіданян О.Г., Войцехівський М.Ф., Івашнюва С.В. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 600 с.

23. Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації. Зб. матеріалів конференції Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах воєнного стану: теорія, практика, інновації. 16 червня 2022 р. [За ред. О. Рейпольської, О. Брежневої, І. Луценко, В. Рагозіної, С. Васильєвої] Київ. 2022. 320 с.

24. Позняк О. Генеза поняття «інклюзивне середовище». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2021. № 9 (113).

25. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. 2019. 300 с.

26. Про дошкільну освіту: Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III.

27. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 10.04.2019 № 530. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>
28. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти: постанова Кабінету Міністрів України від 15.09.2021 № 957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-%D0%BF#Text>
29. Про схвалення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: розпорядження КМУ від 14.04.2021 № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>
30. Синиця А.О. Актуальність логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем у сучасному соціумі. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. Вип. 14 / за ред. О. В. Гаврилова, В. М. Синьова. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2019. С. 290-302.
31. Синиця А.О. Деякі аспекти логопедичного супроводу дитини з церебральним паралічем раннього віку. URL: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2022-13-03-007>
32. Старинська О.В., Ревуцька О.В., Линдіна Є.Ю., Заводько В.В. Європейський досвід підготовки фахівців для роботи в умовах інклюзії. Соціальні та культурні Європейські Студії: соціальні інновації для України: збірка матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції. 26 квітня 2023 року. Київ 2023. Стор. 175-181.
33. Талдонова Л.О. Інклюзивне освітнє середовище. Теорія і практика сучасної психології. 2018. № 6. с. 97-101.
34. Beregova M., Savinova N., Borulko D. [Inclusive education of children with psychophysical development disorders. Training manual]. Mykolaiv: publisher Torubara V.V. 2019; 166p. (in Ukrainian).

35. Bilavych H., Malona S., Kostashchuk Ja. [Inclusive education of children with special educational needs through the dimension of the present]. Youth and market. 2021; 9: 11-16. (in Ukrainian).
36. Lorman T., Deppeler Dz., Kharvi D. Inkliuzyvna osvita. Pidtrymka rozmaittia u klasi: prakt. posib. [Inclusive education. Supporting diversity in the classroom].; per. z anh. Kyiv. 2010, 296p. (in Ukrainian).
37. Inkliuzyvna osvita v Ukraini: statystychni dani [Inclusive education in Ukraine: statistics.]. Available at: <http://rcpio.ippo.kubg.edu.ua/?p=2953> [in Ukrainian]
38. Kolupaieva A. Dity z osoblyvymy potrebamy v zahalnoosvitnomu prostori: pochatkova lanka: putivnyk dlia pedahohiv: navch.-metod. posib. [Children with special needs in the general educational space: primary level: a guide for teachers]. Kyiv: ATOPOL. 2010, 96p. (in Ukrainian).
39. Natsionalna stratehiia rozvytku inkliuzyvnoi osvity na 2020-2030 roky [National strategy for the development of inclusive education for 2020-2030]. Available at: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2019/07/210719-strategiya-inklyuziya.pdf>. (in Ukrainian)
40. Bagwell C., Schmidt M. Friendships in childhood and adolescence. N. Y.; L.: Guilford, 2011; 239p.
41. Corbet J. Inclusive education and school culture. International Journal of Inclusive Educaition. 1999; 3(1): 53-61.
42. Didaskalou E., Andreou E., Vlachou A. Bullying and victimization in children with special educational needs: im- plications for inclusive practices. Interactions. 2009; 6: 249-274.
43. Fink E. at al. Assessing the bullying and victimization experiences of children with special educational needs in mainstream schools: development and validation of the bullying behavior and experience Scale. Research in Developmental Disabilities. 2015; 36: 611-619.
44. Foreman P. Integration and Inclusion in Action. Sydney: Harcourt Brace & Company. 2001, 278 p.

45. Lipsky D., Gartner A. Inclusion: What it is, what it's not and why it matters. *Exceptional Parent*. 1998, 38p.
46. Lyndina, Y., Martynyuk, Z., Tovstohan, V., Babichenko, A., Mytsyk, H., & Samoilenko, I. Psychological and Pedagogical Technologies in Working with Children with Special Educational Needs: Neuropedagogical Aspect. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 2023, 14(1), 302–318. <https://doi.org/10.18662/brain/14.1/421>
47. Loreman T., Deppeler J., Harvey D. *Inclusive Education. A practical guide to supporting diversity in the classroom*". RoutledgeFalmer, London and New York,. 2005, 260 p.
48. Norwich B., Kelly N. Pupils views on inclusion: moderate learning difficulties and bullying in mainstream and special schools. *British Educational Research Journal*. 2004; 30: 43-65.
49. Nystrand M. Research on the role of classroom discourse as it affects reading comprehension. *Research in the Teaching of English*. 2006; 40: 392-412.
50. Resnick L., Michaels S., O'Connor C. How (well structured) talk builds the mind. *Innovations in educational psychology: perspectives on learning, teaching, and human development*. 2010, 194p.
51. Stainback S., Stainback W. *Inclusion: A Guide for Educators*, Sydney: Paul H. Brookes. 1996, 178 p.
52. Stynska V., Prokopiv L. Et al. Apoio social para a família à criança com deficiência é a ferramenta da política social da Ucrânia. *Laplage Em Revista*. 2021;7(3): 473-478. (in Spaine).
53. Stevens V., De Bourdeaudhuij I., Van Oost P. Bullying in Flemish schools: an evaluation of anti-bullying intervention in primary and secondary schools. *British Journal of Educational Psychology*. 2000;70: 195–210.
54. Sun J., Anderson R.C., Lin T.-J., Morris J. Social and cognitive development during collaborative reasoning. *Socializing intelligence through academic talk and dialogue*. American Educational Research Association. 2015. 348 p.

55. Supporting the social and emotional well-being of refugee students from Ukraine in host countries.

URL: <https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/supporting-the-social-and-emotional-well-being-of-refugee-students-from-ukraine-in-host-countries-af1ff0b0/>

ДОДАТОК А

Перпекивне планування роботи з дітьми з ООП (воєнний період).

Вересень, 4 тиждень, «Іграшки»

<p>Уточнювати і розширювати пасивний предметний словник на тему «Іграшки»</p> <p>Навчати розуміння питань непрямих відмінків хто? де? у кого? – гра «Іграшки сховалися»</p> <p>Вчити дітей виконувати дії, пов'язані з ігровою ситуацією: покажи, візьми, принеси- вправа "Доручення" (одноступенева інструкція).</p> <p>Розвивати слухову увагу, вчити сприймати і диференціювати на слух різну силу звучання - «Знайди пару»</p>	<p>Виховувати потребу в мовленнєвому спілкуванні.</p> <p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати артикуляцію голосної У. Розвивати модуляцію голосу - гра "Потяг гуде".</p> <p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Кулька»</p> <p>Вчити дітей виконувати елементарні артикуляційні вправи «Парканчик для лошати», «Будиночок»</p>	<p>Розвивати наслідування рухам дорослого, розуміння мовлення - ігровий самомасаж шишками.</p> <p>Розвивати конструктивний праксис, дрібну моторику - «Побудуємо з кубиків доріжку для ляльки»</p> <p>Розвивати зорово-просторову функцію, зорову увагу і сприйняття, дрібну моторику - малювання замкнутих кривих лінії різного розміру: «М'ячик великий та маленький»</p>
--	--	---

Жовтень, 1 тиждень, «Людина, частини тіла»

<p>Навчати вмінню співвідносити предмети і зображення з їх словесним позначенням.</p> <p>Вчити показувати частини тіла відповідно до прохання дорослого – гра «З лялькою Катєю»</p> <p>Формувати пасивний словник на тему: голова, руки, ноги, спина, живіт, рот, ніс, очі..</p> <p>Розвивати слухову увагу, вчити сприймати і диференціювати на слух різні по звучанню інструменти - «Ігри на музичних інструментах»</p>	<p>Формувати потребу в мовленнєвому спілкуванні.</p> <p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати артикуляцію голосної О. Розвивати модуляцію голосу - гра "У хлопчика болить зуб".</p> <p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа з тенісною кулькою.</p> <p>Вчити дітей виконувати елементарні артикуляційні вправи «Бублик», «Парканчик», «Будиночок»</p>	<p>Розвивати кисті рук, наслідування рухам рук дорослого, навчати вмінню швидко перемикатися з одного руху на інший, розвивати розуміння мовлення - пальчикова вправа «Хованки»</p> <p>Розвиток орієнтовного конструктивного праксису: «Зроби чоловічка»</p>
---	--	--

Жовтень, 1 тиждень, «Людина, частини тіла»

Розвивати розуміння чужого	Розвивати тривалий плавний	Розвивати кисті рук,
----------------------------	----------------------------	----------------------

<p>мовлення, накопичувати пасивний словниковий запас на тему.</p> <p>Розвивати інтонаційну виразність мовлення, розвиток слухового сприйняття, модуляцію голосу на матеріалі звуконаслідування: «Колискова»</p>	<p>видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Зітріємо пальчики»</p> <p>Вчити дітей виконувати елементарні артикуляційні вправи «Поцілуємо мамочку», «Парканчик», «Будиночок»</p>	<p>наслідування рухам рук дорослого, навчати вмінню швидко перемикається з одного руху на інший, розвивати розуміння мовлення - пальчикова гімнастика «Гра у нас є ось така»</p> <p>Розвивати загальну моторику, координацію рухів, наслідування, розуміння мовлення – гра «Де ж наші ручки?»</p> <p>Розвивати наслідування рухам дорослого, розуміння мовлення – самомасаж «Крила носа розітри»</p>
---	---	--

Жовтень, 2 тиждень, «Людина, частини тіла»

<p>Вчити показувати частини тіла відповідно до прохання дорослого - Гра «Покажи, де...»</p> <p>Формувати пасивний словник на тему: голова, руки, ноги, спина, живіт, рот, ніс, очі, розуміння цілісних словосполучень - гра «Частини тіла»</p> <p>Розвиток слухового сприйняття «Проспіваємо голосну «А»»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Зітріємо пальчики»</p> <p>Вчити дітей виконувати елементарні артикуляційні вправи «Поцілуємо мамочку», «Хованки язичка», «Язичок виглядає з будиночка»</p>	<p>Розвивати тонку моторику пальців рук, наслідування, розуміння мовлення - пальчикова гра «П'ять братів»</p> <p>Розвиток орієнтовного конструктивного праксису - «Веселе личко»</p>
---	---	--

Жовтень, 2 тиждень, «Людина, частини тіла»

<p>Розвивати слухову увагу, сприйняття на слух звуків, вчити вгадувати на слух та повторювати рухи (ляск, тупотіння, клацання)</p> <p>Вчити дітей виконувати прості дії – ігри з іграшками-вкладишами, пірамідками, мотрійкою тощо</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Султанчики»</p> <p>Вчити дітей виконувати елементарні артикуляційні вправи «Язичок товаришує з носиком», «Хованки язичка», ««Язичок виглядає з будиночка»</p>	<p>Розвивати тонку моторику пальців рук, наслідування, розуміння мовлення - пальчикова гра «Крокують ніжки»</p> <p>Розвивати загальну моторику, координацію рухів, наслідування, розуміння мовлення – гра «Де ж наші ручки?»</p> <p>Розвивати наслідування</p>
--	--	--

	<p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати артикуляцію голосної І. Розвивати модуляцію голосу - гра "Як кричить лоша".</p>	<p>рухам дорослого, розуміння мовлення – самомасаж для дітей у віршах «Ніс, умийся!»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити розкочувати пластилін та ліпити «ковбаски», «бублички».</p>
--	---	---

Жовтень, 3 тиждень, «Осінь»

<p>Розвивати слухову увагу, вчити сприймати і диференціювати на слух різний темп, ритм і силу звучання ксилофону «Дощик»</p> <p>Формувати пасивний словник на тему.</p> <p>Навчати вмінню співвідносити зображення з їх словесним позначенням - «Виклади осінню картинку»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Дмухаємо на сухий листочок».</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати елементарні артикуляційні вправи «Цікавий язичок», «Хованки»</p> <p>Вчити промовляти звуконаслідування, виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати артикуляцію звуків – «Кап-кап-кап, тук-тук-тук»</p> <p>Уточнення вимови головних звуків: А, О, У, І. Розвивати модуляцію голосу.</p>	<p>Розвивати наслідування рухам рук дорослого, розуміння мовлення - пальчикова гра «Кап-кап-кап, тук-тук-тук»</p> <p>Розвивати загальну моторику, координацію рухів, наслідування, розуміння мовлення – масаж спинки «Дош», «Сонечко та дощик»</p>
---	--	--

Жовтень, 3 тиждень, «Осінь»

<p>Вчити дітей виконувати прості дії типу: «Підніми листок», «Збери букет»</p> <p>Вчити розуміти слова узагальнювального значення. Уточнювати і розширювати пасивний предметний словник на тему «Осінь»</p> <p>Розвивати інтонаційну виразність мовлення, розвиток слухового сприйняття, модуляцію голосу на матеріалі</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Вітерець»</p> <p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати артикуляцію голосних А, У, І, І. Розвивати модуляцію голосу.</p>	<p>Розвивати руху кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Осіній букет»</p> <p>Розвивати загальну моторику, координацію рухів, - наслідування, розуміння мовлення - фізхвилинка «Восени»</p> <p>Розвивати зорово-просторову функцію, зорову увагу і сприйняття, дрібну моторику –</p>
--	---	--

звуконаслідування «Діти заблукали»		проведення вертикальних уривчастих ліній «Дощик»
------------------------------------	--	--

Жовтень, 4 тиждень, «Осінь»

<p>Формувати вміння вслухатися в мовлення, розуміти його зміст- «Листя осіннє шепоче»</p> <p>Уточнювати і розширювати знання дітей на основі спостереження за листопадом.</p> <p>Розвиток слухової уваги на основі імітування звуку дощу в різному ритмі «Кап-кап»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Сухе листя»</p> <p>Вчити дітей виконувати ланцюжок артикуляційних вправ: «Парканчик» - «Бублик» - «Будинок»</p> <p>Розвивати модуляцію голосу, виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання – «Малюк плаче»</p>	<p>Розвивати руху кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Осіннє листячко»</p> <p>Розвивати загальну моторику, координацію рухів, - наслідування, розуміння мовлення - Рухлива гра «Осіння хмара дощова»</p> <p>Розвиток дрібної моторики, конструктивного праксису, зорової уваги - «Намалювати» пальчиком , як падає листик</p>
--	--	--

Жовтень, 4 тиждень, «Овочі»

<p>Вчити по інструкції логопеда дізнаватися і правильно показувати овочі.</p> <p>Навчати вмінню співвідносити зображення з їх словесним позначенням.</p> <p>Вчити дітей виконувати прості дії типу: покажи капусту, візьми моркву, поклади огірок.</p> <p>Розвивати мовленнєвий слух, уміння правильно сприймати і диференціювати слова -«Знайди та покажи», «Що змінилося?»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Ароматний овоч»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати ланцюжок артикуляційних вправ: «Парканчик» - «Бублик» - «Будинок»</p>	<p>Розвивати руху кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Овочі»</p> <p>Розвивати зорову увагу, уточнювати назву кольорів, вчити співвідносити колір овочу та колір брязкальця - «Кольори овочів»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити розкочувати пластилін та ліпити «ковбаски», «кульки»</p>
--	---	--

Листопад, 1 тиждень, «Родина»

<p>Формувати вміння вслухатися в мовлення, давати відповідні звукові і рухові реакції.</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний словниковий запас, формувати вміння</p>	<p>Долати мовленнєвий негативізм, викликати бажання говорити.</p> <p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Повітряний поцілуй»</p>	<p>Розвивати наслідування рухам дорослого, розуміння мовлення - рухлива гра «З мамою буду грати»</p> <p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику, наслідування - масаж</p>
---	--	--

<p>показувати частини тіла - «Покажи частину тіла»</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний словниковий запас, формувати вміння показувати членів своєї сім'ї - вправа "Покажи, де мама" (за сімейними фотографіями та сюжетними картинками).</p>	<p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи « Поцілуємо мамочку», «Парканчик», «Будиночок»</p> <p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, правильну артикуляцію голосних звуків А, У, О, І, долати тверду атаку голосу - вправа "Послухай і повтори": Як гуде потяг? Як заколисують ляльку? Як плаче хлопчик, у якого болить зуб?</p>	<p>долоньок «Цей м'ячик не простий»</p>
---	---	---

Листопад, 2 тиждень, «Родина»

<p>Формувати увагу до немовних звуків, розвивати слухове сприйняття - «Що робить мама?»</p> <p>Уточнювати і розширювати предметний словник на тему, навчати дітей впізнавання предметів за функціональним призначенням - "Що навіщо?"</p> <p>Навчати розуміння питань де? хто? кому? – гра «Що куди сховалося?», «Постав на місце»</p> <p>Навчати виконання двоступеневих інструкцій.</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Лети, метелик, лети»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Будиночок», «Парканчик», «Прогулянка язичка»</p> <p>Вчити промовляти звуконаслідування, виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати артикуляцію звуків: М'ячик впав у воду – Ах! У дівчинки болить зуб – Ох! Діти гойдаються на гойдалках –Ех! Тато рубас дрова – Ух!</p>	<p>Розвивати руху кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Моя родина», «Поперу я чисто»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити нанизувати намистини (викладати кольорові гудзики, мозаїку).</p> <p>Розвивати загальну моторику, координацію мовлення з рухом, наслідування - рухлива гра «Ми для тата і для неньки є помічники маленькі»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити розмальовувати - «Квітка для мами»</p>
---	---	---

Листопад, 3 тиждень, «Вода»

<p>Продовжувати навчати розумінню питань.</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний дієслівний словник - вправа «Крапелька».</p>	<p>Розвивати тривалий безперервний ротовий видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Бульки»</p> <p>Уточнювати вимову</p>	<p>Розвивати загальну моторику, координацію мовлення з рухом, наслідування - рухлива гра «Вмивалочка», масаж спинки: «Дощ»</p>
---	--	--

<p>Розвивати мовленнєвий слух і вміння уважно слухати слова – вправа «Дощ»</p>	<p>приголосних звуків, продовжувати вчити договорювати за дорослим склади і слова - Масаж спинки: «Дощ»</p> <p>Розвивати правильне мовленнєве дихання, вчити вимовляти на одному видиху кілька однакових складів.</p>	<p>Розвивати руху кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Дощик».</p> <p>Розвивати зорово-просторову функцію, зорову увагу і сприйняття, дрібну моторику, закріплювати вміння проводити короткі вертикальні лінії «Дощик».</p>
--	---	---

Листопад, 4 тиждень, «Свійські тварини»

<p>Продовжувати розширювати пасивний словник, збагачувати його іменниками, прикметниками, дієсловами.</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття на слух криків тварин - інсценування « У селі»</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний дієслівний словник, розвивати розуміння прийменникових конструкцій з простими прийменниками – «Погладимо кішечку по ...»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Пір'їнка»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Кошеня дме на молоко», «Кошеня лиже молоко з блюдця», «Кошеня облизується».</p> <p>Активізувати мовленнєве наслідування, розвивати інтонаційну виразність на матеріалі звуконаслідування, вчити на одному видиху вимовляти 3-4 склади – гра з іграшками свійських тварин.</p> <p>Розвивати наслідування рухам (використання жестів "на", "дай") і мовлення дорослого - повторення слова НА - "Годування свійських тваринок"</p> <p>Викликання голосних та приголосних звуків: А, О, Д, М.</p>	<p>Розвивати зорово-просторову функцію, зорову увагу і сприйняття, дрібну моторику, закріплювати вміння робити відтиски («Сліди») на пластиліні з урахуванням сили натиску пальцями від слабого до сильного.</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити розмальовувати - «Клубочок для киці»</p>
---	---	--

Грудень, 1 тиждень, «Свійські тварини»

<p>Розвивати мовленнєвий слух, вчити розрізняти на слух звуконаслідування, розвиток слухової уваги «Хто в будиночку живе?» (впізнання тварин за голосом)</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Корова мукає»</p> <p>Продовжувати вчити дітей</p>	<p>Розвивати загальну моторику, координацію мовлення з рухом, наслідування - рухлива гра «Теля»</p>
--	--	---

<p>(запис)</p> <p>Продовжувати поповнювати пасивний словник іменниками і прикметниками.</p> <p>Вчити впізнавати предмети за тактильними відчуттями - «Чудовий мішечок»</p>	<p>виконувати артикуляційні вправи «Кошеня дме на молоко», «Кошеня лиже молоко з блюдця», «Кошеня облизується».</p> <p>Розвивати інтонаційну виразність на матеріалі звуконаслідування.</p> <p>Формувати тривалий плавний мовленнєвий видих, інтонаційну виразність на матеріалі звуконаслідування – гра-звуконаслідування.</p> <p>Як просить їсти корівка? му-му-му.</p> <p>Як просить їсти кізочка? ме-ме-ме.</p> <p>Як просить їсти вівця? Бе-бе-бе.</p>	<p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити малювати короткі вертикальні лінії: «Травичка для корівки»</p>
--	---	---

Грудень, 2 тиждень, «Свійські птахи»

<p>Виховувати вміння слухати літературний твір і розуміти його зміст – вірш «Маленьке курчатко на світі жило»</p> <p>Вчити розуміти просторові відносини двох предметів, виражені прийменниками на, близько, за - гра з вкладками «Свійські птахи»</p> <p>Вчити впізнавати предмети за тактильними відчуттями - «Чудовий мішечок»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Каченя в ставку».</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Пташенята», «Черв'як для курчати», «Курча клює зерна», «Курча співає»</p> <p>Формувати тривалий плавний мовленнєвий видих, інтонаційну виразність на матеріалі звуконаслідування – гра-звуконаслідування.</p> <p>Як кричить курочка? Ко-ко-ко!</p> <p>Як кричить гусак? Га-га-га!</p> <p>Як кричить качка? Кря-кря-кря!</p>	<p>Розвивати руху кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Курочка клює зернятко».</p> <p>Розвивати наслідування рухам рук і мовленню дорослого, розуміння мовлення - масаж шиї «Півник»</p>
---	---	--

Грудень, 3 тиждень, «Дикі тварини»

<p>Вчити по інструкції логопеда впізнавати і правильно показувати диких тварин – робота по картинках чи з іграшками.</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Їжак»</p>	<p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Зайчик»</p>
--	--	--

<p>Закріплювати вміння виконувати прості дії типу: покажи білку (зайчика, лисицю, і т.д.), візьми ведмедика, дай мені лисицю.</p> <p>Продовжувати розвивати здатність розуміти чуже мовлення, навчати розуміння питань із зоровою опорою - «Що змінилося?», «Хто пішов, хто прийшов», «Хто куди сховався?»</p>	<p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Їжачок причісується», «Їжак фиркає», «Їжачок фиркає», «Їжачок їсть яблучко»</p> <p>Формувати тривалий плавний мовленнєвий видих, інтонаційну виразність на матеріалі звуконаслідування – звуконаслідування «Що чує зайчик?»</p>	<p>Розвивати наслідування рухам рук і мовленню дорослого, розуміння мовлення - масаж стоп «Ведмедик».</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити грі з прищипками «Морквинка для зайчика»</p>
--	--	---

Грудень, 3 тиждень, «Дикі тварини»

<p>Уточнювати і розширювати пасивний предметний словник на тему "Дикі тварини" – робота по картинках.</p> <p>Вчити відгадувати тварин за словесним описом та за «голосом» - «Вгадай, хто прийшов?»</p> <p>Вчити розуміти граматичні категорії числа іменників і дієслів і питання до них: що робить? що роблять?</p> <p>Вчити розставляти іграшки за розміром (від найбільшого до найменшого і навпаки)</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Зітріємо лапки білочці»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Їжачок умивається», «Їжачку смачно», «Їжачок втомився»</p> <p>Вправляти в парному або відбитому виголошенню звуконаслідувань - «Вгадай, хто прийшов?»</p>	<p>Розвивати наслідування рухам рук і мовленню дорослого, розуміння мовлення - масаж спинки колючим м'ячем Су-джок.</p> <p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Їжачки»</p> <p>Розвивати зорово-просторову функцію, зорову увагу і сприйняття, дрібну моторику, закріплювати вміння робити відтиски («Сліди») на пластиліні з урахуванням сили натиску пальцями від слабого до сильного.</p> <p>Розвивати конструктивний праксис, дрібну моторику - «Будиночок для звірів»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику, вчити малювати короткі вертикальні лінії – «Домалой їжачку колючки»</p>
---	---	--

Грудень, 4 тиждень, «Дикі тварини»

<p>Вчити впізнавати предмети за тактильними відчуттями - «Чудовий мішечок»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа</p>	<p>Розвивати наслідування рухам рук і мовленню дорослого, розуміння</p>
--	---	---

<p>Розвиток зорової уваги, елементів логічного мислення – «Чи всі на місці?»</p> <p>Вчити розрізняти протилежні за значенням прикметники великий-маленький.</p>	<p>«Їжачок»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Їжачок причісується», «Їжак фиркає», «Їжачок фиркає», «Їжачок їсть яблучко»</p> <p>Формувати тривалий плавний мовленнєвий видих, інтонаційну виразність на матеріалі звуконаслідування –« Туп-туп-туп»</p>	<p>мовлення - точковий масаж «Тут живе», вправа «Мишка мила милом ніс»</p> <p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Білочка»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику - викладання доріжки з гороху та вправа «Допоможи їжаку дістатися яблучка»</p>
---	---	---

Грудень, 4 тиждень, «Зоопарк»

<p>Розвивати мовленнєвий слух - вміння правильно сприймати і диференціювати звуки - гра «Зоопарк».</p> <p>Розвиток слухової уваги - «Вгадай, хто привітався?»</p> <p>Закріплювати вміння виконувати прості дії в грі «Повтори».</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Сердитий їжачок»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Їжачок умивається», «Їжачку смачно», «Їжачок втомився»</p> <p>Викликання звуконаслідування в грі «Поклич того, хто привітався» та гра «Айболит».</p> <p>Зайка плаче: «А-а-а!» Вовк плаче: «А-а-а!»</p> <p>Розвивати наслідування рухам (використання жестів "на", "дай") і мовлення дорослого - повторення слова НА - гра «Нагодуй звірятко»</p>	<p>Розвиток орієнтовного конструктивного праксису - викладання з паличок парканчика для звірят у зоопарку</p> <p>Розвивати наслідування рухів дорослого в грі «Мавпочка»</p>
---	---	--

Січень, 1 тиждень, «Новий рік»

<p>Працювати над розширенням розуміння чужого мовлення.</p> <p>Розвивати мовленнєвий слух, уміння правильно сприймати словесну</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальні вправи «Подмухаємо на сніжинку-пушинку» та «Приємний запах ялинки»</p>	<p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Ялинка»</p> <p>Розвивати наслідування рухам дорослого, навчати</p>
--	---	---

інструкцію	<p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Сніговики дивуються», «Сніговики посміхаються», «Сніговики дражняться»</p> <p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати вимову голосних звуків - фонопедичні вправи по методу В. Ємельянова «Співає хуртовина пісню свою» (О), «Завиває вітром» (У), «Кружляє снігом» (А)</p>	<p>вмінню швидко перемикається з одного руху на інший, розвивати розуміння мовлення - «Зайка вмивається» та «Як на ялинці сніг»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику - викладання з трьох зелених трикутників різного розміру ялинки та малювання «Кульки на ялинці»</p>
------------	---	---

Січень, 2 тиждень, «Зима»

<p>Уточнювати і розширювати пасивний предметний словник дітей за різними темами.</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний дієслівний словник: «здивуватися», «промовляти», «проказати», «мовити» - в грі «Здивувався зайчисько маленький»</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття на слух звуків</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальні вправи «Подмухаємо на сніжинку-пушинку» та «Султанчик»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Сніговики дивуються», «Сніговики посміхаються», «Сніговики дражняться»</p> <p>Продовжувати формувати вміння договорювати звуконаслідування - гра на закріплення голосних «Здивувався зайчисько маленький» та «Ми тупаємо ніжками по сніжку»</p>	<p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику, наслідування - пальчикова вправа «Сніжок»</p> <p>Розвивати наслідування рухів дорослого, навчати вмінню швидко перемикається з одного руху на інший, розвивати розуміння мовлення - «Баба снігова»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику – ліплення сніговика зі снігу або тіста</p>
---	--	---

Січень, 3 тиждень, «Зима»

<p>Продовжувати розширювати словник іменниками та прикметниками по темі.</p> <p>Формувати узагальнююче поняття «Зима», на основі роботи по картинках.</p> <p>Навчати розуміння питань поставлених до сюжетних</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Снігова заметіль»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Лопатка», «Сніговий ком», «Гірка», «Зігріємо ручки»</p>	<p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику - вправа «Зайчик» та пальчикова гімнастика «Зима»</p> <p>Навчати вмінню групувати предмети за кольором, закріплювати знання основних кольорів і вміння їх розрізняти - гра «Знайди</p>
---	---	--

<p>картин.</p> <p>Розвивати почуття темпу та ритму – «Прийшла до нас зима»</p>	<p>Продовжувати формувати вміння договорювати звуконаслідування - «На дворі гуляють діти» та при роботі по картинкам: Як мете хуртовина? У-у-у! Дуже холодно! Бу-бу-бу!</p>	<p>рукавичкам пару»</p>
--	---	-------------------------

Січень, 4 тиждень, «Зимні розваги»

<p>Продовжувати розвивати здатність розуміти чуже мовлення, навчати розумінню питань по сюжетних картинках.</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний предметний словник дітей за темами «Зима» та «Зимові розваги»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Завірюха»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Лопатка», «Сніговий ком», «Гірка», «Зітріємо ручки»</p> <p>Формувати тривалий плавний мовленнєвий видих, інтонаційну виразність на матеріалі звуконаслідування: Діти катаються на санках з гірки. Ух-ух-ух! Грають у сніжки. Ех-ех-ех! Сніжок попав в хлопчика. Ой-ой-ой! тощо</p>	<p>Розвивати наслідування рухів дорослого, навчати вмінню швидко перемикатися з одного руху на інший, розвивати розуміння мовлення - «Сніговик»</p> <p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику - пальчикова гімнастика «Зимні розваги» та гра «Ліпимо сніжки»</p> <p>Розвиток орієнтовного конструктивного праксису: Викладання сніговика з частин</p>
--	--	---

Лютий, 1 тиждень, «Птахи взимку»

<p>Продовжувати розширювати словник іменниками на тему, прикметниками: чорненька, червоненька; дієсловами: прилітає, стрибає.</p> <p>Навчати розуміння питань поставлених до сюжетних картинках.</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний словник, розвивати розуміння прийменникових конструкцій з простими прийменниками – гра «Де сидить пташка?»</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття на слух звуків,</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Лети, пір'їнка, лети»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Голодні пташенята», «Дзьоби різних птахів», «Пташенята чекають їжу»</p> <p>Уточнення вимови голосних звуків – О, А, И.</p>	<p>Розвивати рухливість пальців рук - вправа для рук «Пташка» та гра «Нагодуй пташку»</p> <p>Розвивати наслідування рухам і мовленню дорослого - масаж долоньок волоським горіхом «Я горіх в руках катаю» та рухова вправа «Пташка».</p> <p>Розвиток дрібної моторики, зорової уваги - малювання точок олівцем «Пташка клює крихти»</p>
---	--	---

які видають різні птахи - Гра «Хто як співає?»		
--	--	--

Лютий, 2 тиждень, «Одяг, взуття»

<p>Закріплювати предметний словник на тему, продовжувати вчити співвіднесення предметів з їх словесним позначенням - дидактична вправа «Знайди і покажи одяг»</p> <p>Вчити дітей виконувати дії: візьми шапку, одягни шапку, поклади шапку.</p> <p>Поповнювати пасивний словник дітей шляхом прикметників: великий, маленький; числівників: один, багато - гра «Розклади гудзики по коробочках».</p> <p>Закріплювати вміння виконувати двоступеневі інструкції -дидактична гра "Кожній речі своє місце"</p>	<p>Закріплювати вміння договорювати за логопедом склади і слова.</p> <p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Зігріємо ручки»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи «Голочка» «Голочка шиє», «Клаптик»</p> <p>Формування ритму і сили голосу - гра «Гуляємо по доріжках»</p>	<p>Розвивати уміння наслідувати рухам дорослого, розуміння мовлення - гра-імітація «У нас прання»</p> <p>Розвивати рухи кистей рук, дрібну моторику - пальчикова гра «Рукавичка»</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику – малювання різнокольорових клубочків ниток.</p>
---	--	---

Лютий, 3 тиждень, «Будинок»

<p>Формувати вміння вслухатися в мову і розуміти її зміст.</p> <p>Навчати дізнаватися предмети по їх словесному опису, закріплювати поняття, що кожна тваринка має свій «будиночок» - Гра «Де чий будиночок?»</p> <p>Виховувати слухову увагу, вчити говорити високим і низьким голосом -гра: «У лисички день народження»</p>	<p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа - «Здуй пил з меблів.</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи: «Будиночок відкриваємо-закриваємо», «Парканчик», «Язичок виглядає з будиночка»</p> <p>Удосконалювати навичку домовляння звуконаслідування, виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, вчити на одному видиху вимовляти 3-4 звуку, уточнювати вимова звуків -фонетична зарядка: К, Г, Х, П, Ф, Н.</p>	<p>Розвивати рухливість пальців рук - вправа для рук пальчикова гра «Теремок»</p> <p>Розвиток орієнтовного конструктивного праксису -будування будиночка з кубиків.</p> <p>Розвивати зорову увагу і дрібну моторику - малювання диму з труби.</p>
---	--	---

Лютий, 4 тиждень, «Меблі»

<p>Формувати вміння вслухатися в мовлення і розуміти його зміст.</p> <p>Формувати узагальнювальне поняття "меблі", уточнювати і розширювати пасивний словник на тему - обстеження іграшкової меблі</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний дієслівний словник, розвивати розуміння прийменникових конструкцій з простими приводами: сядь на стілець, ляж на ліжко, йди до шафи, йди до столу, візьми з шафи м'яч, поклади м'яч на стіл – гра з іграшковими меблями.</p> <p>Розвивати мовленнєвий слух, уміння правильно сприймати і диференціювати слова, розвивати увагу та зорову пам'ять - «Що зникло?», «Що з'явилося?»</p>	<p>Формувати вміння договорювати склади і слова.</p> <p>Розвивати тривалий плавний видих, активізувати губні м'язи - дихальна вправа «Здуй пил з меблів</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи: «Будиночок відкриваємо-закриваємо», «Парканчик», «Язичок виглядає з будиночка»</p> <p>Уточнення вимови приголосних звуків.</p> <p>Розвивати мовленнєве наслідування, інтонаційну виразність, силу голосу на матеріалі звуконаслідування: Чик-чик, тук-тук, пух-пух. Вчити брязкальцями відстукувати ритм.</p>	<p>Розвивати рухи кистей рук, наслідування рухам рук дорослого, розуміння мовлення - пальчикова гра «Стілець»</p> <p>Розвивати координацію мовлення з рухом – рухова вправа гра «Ось Кирюшкино ліжечко»</p>
--	--	---

Березень , 1 тиждень «Мамине свято»

<p>Продовжувати поповнювати словник іменниками і прикметниками.</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття і диференціацію на слух різних побутових звуків - вправа «Вгадай, що робить мама?»</p>	<p>Розвивати сильний плавний видих, активізувати губні м'язи – вправа «Мамині духи» та «Нюхаємо святковий букет».</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи : « Усмінемося мамочці» «Поцілуємо маму»</p> <p>Продовжувати вчити промовляти голосні на одному видиху - гра з лялькою «Колискова для ляльки»</p> <p>Уточнення вимови приголосних звуків – «На роботу мама йде»</p>	<p>Розвивати координацію мовлення з рухом -масаж біологічно активних точок обличчя «Наша мамочка прокинулася» та вправа «Допомагаю мамі»</p> <p>Розвивати тонку моторику пальців рук, копіювання - пальчикова гра «Донечка»</p> <p>Розвивати дрібну моторику, закріплювати знання основних кольорів і вміння їх розрізняти - розфарбовка «Квітка для мамі»</p>
---	---	--

Березень, 2 тиждень, «Транспорт неземний»

<p>Вчити по інструкції логопеда впізнавати і правильно показувати транспорт: машина, потяг.</p> <p>Закріплювати вміння виконувати прості дії типу: покажи машину (потяг), візьми машину, покатай машину тощо.</p> <p>Розвивати мовленнєвий слух, уміння правильно сприймати і диференціювати слова - розповідь логопеда з інсценуванням.</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття на слух різних транспортних шумів</p>	<p>Розвивати наслідування рухам і мовленню дорослого, уточнювати вимови голосних і приголосних звуків, виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання: -«Гуде потяг», «Сигналіть машина»</p> <p>Розвивати сильний плавний спрямований видих, активізувати губні м'язи - «Перегони»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи :«Парканчик» - «Трубочка» «Весела машинка» «Потяг» «Мотор»</p> <p>Розвивати наслідування мовленню дорослого - голосова гра «Потяг»</p>	<p>Розвивати координацію мовлення з рухом - рухлива гра «Машина»</p> <p>Розвивати тонку моторику пальців і кистей рук, копіювання, розуміння мовлення - пальчикова гімнастика «Нам треба завести машину»</p> <p>Розвивати наслідування рухам дорослих, загальну моторику - рухлива гра «Потяг»</p> <p>Розвивати зорову увагу, дрібну моторику, конструктивний праксис - дидактична гра «Збери машину» (розрізні картинки)</p>
--	---	--

Березень, 3 тиждень, «Транспорт повітряний»

<p>Уточнювати і збагачувати словник на тему, продовжувати формувати узагальнююче поняття "транспорт"</p> <p>Навчати розуміння питань, заданих за сюжетними картинками.</p> <p>Розвивати мовленнєвий слух, уміння уважно слухати слова</p>	<p>Розвивати сильний плавний спрямований видих, активізувати губні м'язи - «Літаки»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи :«Ми раді побачили літак» «Літак у небі» «Вертолiт гуде»</p> <p>Розвивати правильне мовленнєве дихання шляхом проголошення на одному видиху кількох однакових складів -гра на звуконаслідування з рухами «Над лісом і млином».</p>	<p>Розвивати руху кистей рук, наслідування рухам рук дорослого, розуміння мовлення -пальчикова вправа «Вертолiт»</p> <p>Розвивати координацію мовлення з рухом -гра «Літаки»</p> <p>Розвивати зорову увагу, дрібну моторику, конструктивний праксис - ігри з прищипками:</p> <p>Розвивати зорову увагу, закріплювати знання 4-х основних кольорів -гра з гудзиками «Літак»</p>
---	--	--

Березень, 4 тиждень, «Транспорт водний»

<p>Розширювати обсяг розуміння чужого мовлення.</p>	<p>Розвивати сильний плавний видих, активізувати губні</p>	<p>Розвивати силу кистей рук і швидкість руху пальців -</p>
---	--	---

<p>Виховувати зосередженість та витримку.</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний дієслівний словник - при обстеженні іграшкового транспорту</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття і диференціацію на слух різних звуків-дидактична гра «Вгадай, що іде?»</p>	<p>м'язи – вправа «Вітерець»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи :«Посмішка» - «Трубочка» «Човник» «Човник на хвилях»</p> <p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання - фонетична ритміка на голосні А, О, У та склади ПА, МА.</p> <p>Закріплювати вміння договорювати звуконаслідування - вправа на «Транспорт»: бі-іб, ту-ту, чух-чу...</p>	<p>пальчикова вправа «Човник»</p> <p>Продовжувати вчити проводити хвилясті лінії різного розміру - вправа «Хвилі на морі»</p>
---	---	---

Квітень, 1 тиждень «Харчові продукти»

<p>Продовжувати розширювати словник іменниками на тему, прикметниками: червоні, зелені, жовні, сині; дієсловами: напекла, намолола, їла. Формувати узагальнювальне поняття харчові продукти (їжа).</p> <p>Навчати розуміння питань на тему.</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття на слух звуків, які видають різні сипучі матеріали - дидактична гра «Шумові коробочки».</p>	<p>Розвивати тривалий плавний ротовий видих - вправа «Каша кипить».</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи :«Млинець» «Киця п'є молоко» «Смачне варення»</p> <p>Продовжувати формувати вміння договорювати звуконаслідування і слова – вправа «Смачна каша»</p>	<p>Розвивати рухливість пальців рук -пальчикова гра «Харчові продукти»</p> <p>Розвивати наслідування рухам рук дорослого, навчати вмінню швидко перемикатися з одного руху на інше, розвивати розуміння мовлення -ігрова вправа «Каша»</p> <p>Навчати вмінню групувати предмети за кольором, закріплювати знання основних кольорів і вміння їх розрізняти - дидактична гра «Розклади продукти по тарілках» та гра з прищипками «Цукерки на паличках»</p>
--	--	--

Квітень , 2 тиждень «Посуд»

<p>Навчати виконанню двоступеневих інструкцій при роботі з іграшковим посудом.</p> <p>Розширювати предметний</p>	<p>Формувати граматичний лад мовлення. Навчати вживати прийменник «В» : в каструлю, в тарілку, в чашку...</p>	<p>Розвивати рухливість пальців рук - пальчикова гімнастика «Помічник» та малювання пальчиками «Каструля».</p>
--	---	--

<p>словник на тему, закріплювати вміння виконувати дії з посудом: дидактична вправа «Що це?»</p> <p>Розширювати дієслівний словник: поміщуємо, насилаємо, набираємо, наливаємо...</p> <p>Формувати узагальнюване поняття «посуд»</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття на слух звуків, які видають різні побутові предмети: гра «Покажи, що звучить»</p>	<p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання - вправа «Мильні бульбашки», «Киш, муха, відлітай»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи: « Поцілуємо мамочку» «Парканчик» «Будиночок»</p> <p>Уточнювати вимову звуків в звуконаслідуваннях: вправа на «Звукові кнопки»: Па-па-па, по-по-по, пи-пи-пи, пу-пу-пу.</p>	<p>Розвивати конструктивний праксис, дрібну моторику, зорову увагу -гра з прищипками «Вилка»</p> <p>Навчати вмінню групувати предмети за кольором, закріплювати знання основних кольорів і вміння їх розрізняти - дидактична гра «Розклади продукти по тарілках»</p> <p>Уточнювати уявлення про величину предметів, розвивати зорове сприйняття -дидактична гра «Сортуємо посуд за розміром»</p>
---	--	--

Квітень, 3 тиждень «Весна»

<p>Уточнювати і розширювати пасивний предметний словник на тему «Весна»</p> <p>Формувати вміння вслухатися в мовлення і розуміти його зміст, навчати розуміння питань поставлених до сюжетних картинках - робота по сюжетним картинкам «Порівняймо» .</p>	<p>Розвивати сильний плавний видих та вдих - вправа «Капель стукає по даху»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи : «Після зимової сплячки», «Кораблики плывуть по хвилях», «Бурулька тане», «Калюжі»</p> <p>Продовжувати формувати вміння договорювати звуконаслідування і слова - вправа «Закликання сонечка».</p>	<p>Розвивати уміння наслідувати рухам дорослого, розуміння мовлення - вправа «Ось іде до нас весна».</p> <p>Розвивати ритмічні рухи кистей рук, наслідування рухам рук дорослого, розуміння мовлення - пальчикова вправа «Доброго ранку»</p> <p>Розвивати зорову увагу, закріплювати знання основних кольорів - викладання веселки з плюшевого дроту.</p>
---	--	---

Квітень, 4 тиждень «Весна»

<p>Уточнювати і розширювати пасивний предметний словник на тему «Весна»</p> <p>Розвивати мовленнєвий слух, уміння правильно сприймати і диференціювати слова.</p>	<p>Розвивати сильний плавний видих та вдих - вправа «Капель стукає по даху»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи : «Після зимової сплячки», «Кораблики плывуть по хвилях», «Бурулька тане», «Калюжі»</p>	<p>Розвивати дрібну моторику - пальчикова гімнастика –«До нас прийшла весна»</p> <p>Розвивати дрібну моторику і конструктивний праксис, зорову увагу - малювання прямих ліній «Дощ».</p>
---	---	--

	<p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, вчити на одному видиху вимовляти 3-4 складу, уточнювати вимову звуків у звуконаслідуваннях -голосова гра « Весела весна».</p> <p>Продовжувати формувати вміння договорювати звуконаслідування і слова - вправа «Звуки весни» та рухлива гра зі звуконаслідуванням «Весняний дощик»</p>	<p>Розвивати наслідування рухам і мовленню дорослого - рухлива гра зі звуконаслідуванням «Весняний дощик»</p>
--	---	---

Травень, 1 тиждень «Квіти»

<p>Уточнювати і збагачувати словник на темі іменниками - назвами квітів: проліски, дзвоник.</p> <p>Формувати узагальнювальне поняття "квіти".</p> <p>Дидактична вправа «З чим приходиться до нас Весна?» (викладання та роздивляння картинок)</p> <p>Розвивати слухову увагу, сприйняття і диференціацію на слух різних звуків - вчити вгадувати на слух і повторювати рухи (плеск, тупання, клацання)</p>	<p>Розвивати плавний видих та вдих – вправа «Троянда розпускається».</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи : «Квіти закивали голівками», «Приберемо засохлу траву біля квітів», «Лійка», «Поллємо квіти», «Розпускаються квіти»</p> <p>Виробляти правильне мовленнєве діафрагмальне дихання, уточнювати вимову звуків в звуконаслідуваннях - вправа «Весняні доріжки»</p> <p>Уточнення вимови приголосних звуків та розвиток вміння промовляти неділька складів на одному видиху - вправа «Дзвонить дзвоник у саду»</p>	<p>Розвивати дрібну моторику, копіювання - пальчикова гімнастика «Пташки»</p> <p>Розвивати наслідування рухам дорослого, розуміння мовлення - масаж біологічно активних точок обличчя «Квіти»</p> <p>Розвивати загальну моторику і координацію рухів, копіювання - рухова вправа «Квіти»</p> <p>Розвивати конструктивний праксис, дрібну моторику - гра «Виклади квітку» з деталей.</p>
--	---	---

Травень, 2 тиждень «Дерева»

<p>Розвивати розуміння чужого мовлення, накопичувати пасивний словниковий запас на тему.</p> <p>Вчити співвідносити предмет і його ознака зі</p>	<p>Розвивати плавний видих та вдих – вправа «Вдихаємо запах лісу»</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи : «Квіти закивали</p>	<p>Розвивати загальну моторику і координацію рухів, копіювання - вправа «Дерева»</p> <p>Розвивати дрібну моторику, копіювання -пальчикова</p>
--	---	---

<p>словесним позначенням – при викладанні картини на тему.</p> <p>Ознайомити з прикметниками: великий, маленький, навчати співвіднесенню слів великий і маленький з величиною предметів; навчати використанню відповідних жестів.</p>	<p>голівками», «Приберемо засохлу траву біля квітів», «Лійка», «Поллемо квіти», «Розпускаються квіти»</p> <p>Голосова гра «Філін на дереві». Перший звук «у» - низько, «ууух» - підіймається вгору з різким видихом на звуці «х»</p> <p>Уточнення вимови приголосних звуків «Щедра на дари липка»</p>	<p>гра «Дерева»</p> <p>Розвивати наслідування рухам дорослого, розуміння мовлення - шишковий масаж</p>
---	---	--

Травень, 3 тиждень «Комахи»

<p>Уточнювати і збагачувати словник на тему (іменники: комахи, частини тіла комах), формувати узагальнювальне поняття "комахи" – при обстеженні комах.</p> <p>Продовжувати навчати розумінню питань, поставлених до сюжетних картинок.</p> <p>Навчати розуміння питань непрямих відмінків хто? де? у кого? - ігри «Покажи комаху», «Хто прилетів?», «Хто полетів?»</p> <p>Продовжувати працювати над розвитком слухового сприймання: «Вгадай, хто полетів?»</p>	<p>Розвивати тривалий безперервний ротовий видих, активізувати губні м'язи – вправа “Метелики пурхають”</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи : «Хоботок комарика», «Комарик кусає», «Метелик літає навколо квітки», «Коник»</p> <p>Робота над уточненням вимови приголосних звуків «Женя з бджолами не дружив». Вчити розвиток вміння промовляти неділька звуків на одному видиху: Ж-ж-ж... З-з-з...</p>	<p>Розвивати тонку моторику пальців, руху кистей рук, копіювання - пальчикова гра "Хрущ"</p> <p>Розвивати координацію мовлення з рухом - вправа «Метелик»</p> <p>Розвивати дрібну моторику, закріплювати знання основних кольорів і вміння їх розрізняти - дидактична гра «Захочай метелика»</p> <p>Розвивати оптико-просторові функції, конструктивний праксис, дрібну моторику - вправа з прищипками «Квітка для метелика».</p>
---	---	---

Травень, 4 тиждень «Комахи»

<p>Формувати вміння вслухатися в мовлення, давати відповідні звукові і рухові реакції.</p> <p>Уточнювати і розширювати пасивний словниковий запас.</p> <p>Навчати вмінню співвідносити предмети і</p>	<p>Розвивати тривалий безперервний ротовий видих, активізувати губні м'язи – вправа «Прожени муху».</p> <p>Продовжувати вчити дітей виконувати артикуляційні вправи : «Хоботок комарика», «Комарик кусає», «Метелик літає навколо квітки», «Коник»</p>	<p>Розвивати руху кистей рук і тонкої моторики пальців, наслідування рухам рук, розуміння мовлення, навчати узгодженим рухам обох рук - пальчикова гімнастика «Бджола» та гра з прищипками «Ой заграли комарика»</p> <p>Розвивати наслідування рухам дорослого, розуміння</p>
---	--	---

<p>зображення з їх словесним позначенням.</p> <p>Навчати розуміння питання де?</p> <p>Навчати співвіднесення ознак предметів (синій, червоний, великий, маленький) з їх словесним позначенням - дидактична гра «На галявині»</p>	<p>Формувати вміння договорювати за логопедом склади.</p>	<p>мовлення - масаж біологічно активних точок обличчя «Павучок»</p> <p>Розвивати координацію мовлення з рухом - рухова гра «Комахи»</p> <p>Закріплювати знання основних кольорів і вміння їх розрізняти - дидактична гра «На галявині»</p> <p>Розвиток орієнтовного конструктивного праксису - викладання метелика із сірників по зразку.</p>
--	---	---